

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 12619

LID UN BALADE OYF DI
KARPATN

Yakov Shternberg

•

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x101, or by email at cmadsen@bikher.org.

יעקב
שמעון בן עזריאל

ISBN:0-657-12619-5

01-299

ליד ארץ ישראל
ארץ די
ארץ ישראל

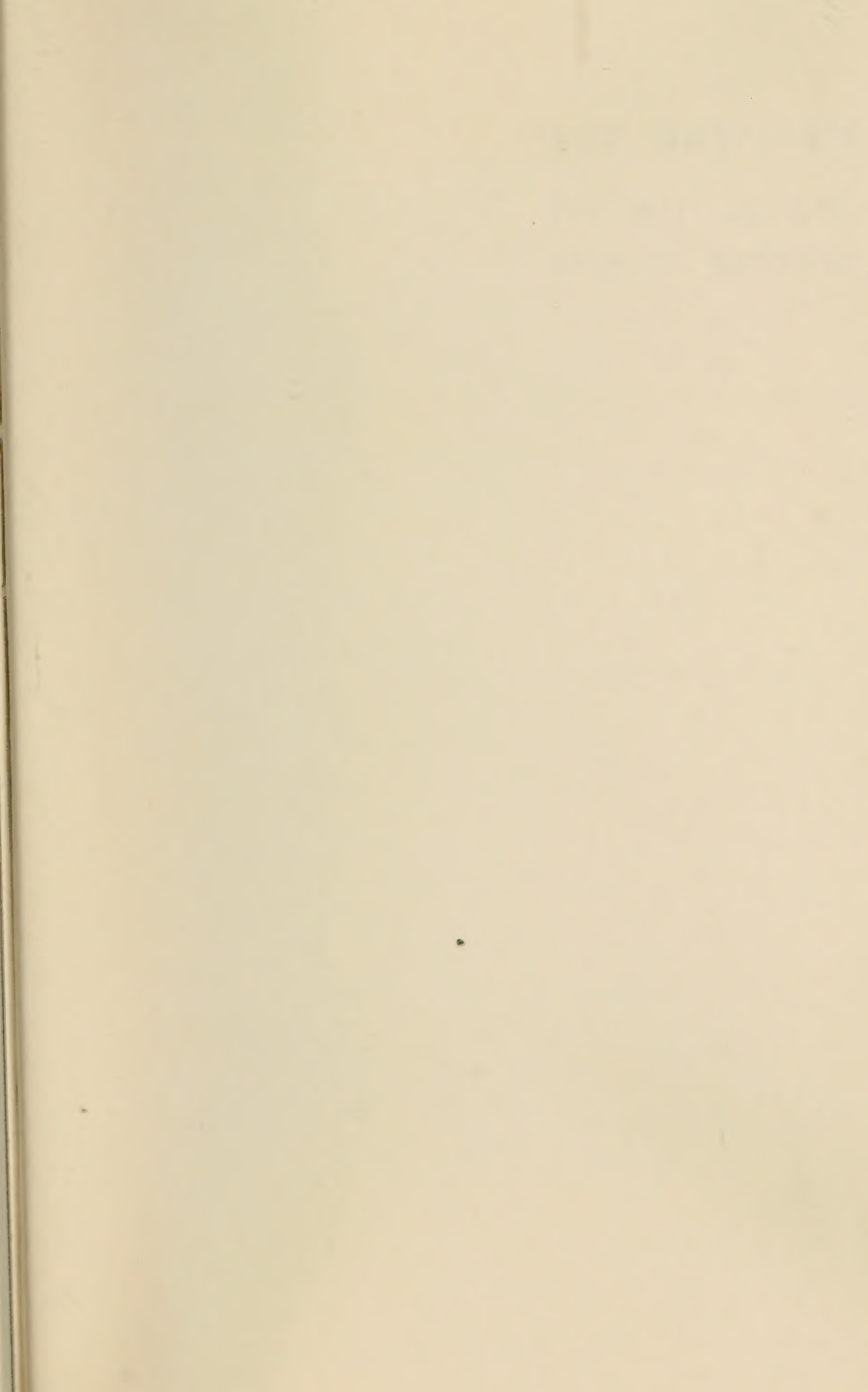
Digitized by the Internet Archive
in 2012 with funding from
National Yiddish Book Center

<http://archive.org/details/nybc212619>

יעקב שטערנבערג

ליד און באלאדע

אויף די קארפאטן

יעקב שטערנבערג

ליד און באקאדע
אויף די קארפאטן

שארף

פארשט

YAKOW STERNBERG

Lid oun Balade oïf di Karpatn

(Poème et Ballade dans les Karpates)

הילע און צייכענונג: אַרטור קאַלניק

Copyright by Editions « OFSNAI », Paris 1968

Printed in France

Imprimerie, 14, rue de Paradis, Paris (10°)

„ליד און באַלאַדע אויף די קאַרפּאַטן“ איז אין תוך גענוי מען בלויז איין טעמע פון יעקב שטערנבערגס פילזייטיקער דיכטונג, אָבער אַ טעמע, וואָס באַגלייט אים אין משך פון זיין גאַנץ לעבן. דאָס איז צו זען פון די צוויי טיילן, וואָס בילדן אַט די לידער־זאַמלונג.

די מאַטיוו, וואָס גייען אריין אין דעם ערשטן טייל, אין וועלכן עס דאַמינירט דאָס פּסאַלמיסטישע, זיינען געשריבן אין די צוואַנציקער יאָרן און האָבן אַלס פּאָן די רומעניש־טראַנסילוואַנישע קאַרפּאַטן; די מאַטיוו, וואָס זיינען איינגעשלאָסן אין צווייטן טייל, אין וועלכן עס דאַמינירט דאָס עלעגישע, זיינען געשריבן אין די זעכציקער יאָרן און האָבן אַלס פּאָן די מערב־אוקראַינישע קאַרפּאַטן. מיר האָבן אָנגענוי מען פאַר אונדזער זאַמלונג אַט דעם לידער־ציקל אי ווייל אין אים אַנטפלעקט זיך איינער פון די הויפּט־קאַמפּאָנענטן פון י. שטערנבערגס פּאָעזיע — זיין לאַנדשאַפּט, אי ווייל אין אים איז אַריינגעמאַנטירט דעם דיכטערס רעקוויעס אויף די יידיש־גאַליצישע קהילות, וועלכע זיינען אַזוי אַכזריותדיק פאַרטיליקט געוואָרן פונעם נאַצישן הענקער. מיר באַדויערן, וואָס די גרויסע פּאָעמע „צווישן קאַסעוּ און קיסעוּ“ פון זעלבן ציקל האָט געמוזט אַרויספאַלן צוליב די באַשרענקטע ראַמען פון דער אויסגאַבע און ברענגען פון איר בלויז אייניקע קאַפיטלעך.

הייַאָר, אין 1970, ווערט יעקב שטערנבערג אַלט אַכציק יאָר, מיט דער דאָזיקער איצטיקער באַשיידענער לידער־זאַמלונג זיינען מיר — דעם דיכטערס לאַנגיאַריקע פריינט און פאַרערער, אויסן אַפּצומערקן אַט די וויכטיקע דאַטע פאַר דער פּראָגרעסיווער יידישער ליטעראַטור.

פאַרלאַג „אויסן יי“

צו חיינע ארויסגעבער

טייערע פריינט,

אפרופנדיק זיך מיט טיפער דאנקבארקייט אויף אייער חברישער גרייטקייט ארויסצוגעבן מיינע אַ לידער-זאמלונג, מיט וועלכער איר ווילט אפמערקן מיינע 80 י א ר, רעקאמענדיר איך אייך צו דעם דאזיקן צוועק מיין לידער-ציקל „ליד און באַלאַדע אויף די קארפּאַטן“. פאַרוואָס גראַד אַט די לידער און נישט קיין אַנדערע? — פּרעגט איר אוודאי. דאָס איז זיכער נישט צופעליק. די לעצטע צייט באַשעפטיקט מיך זייער אונדזער שטעלונג, אונדזער באַציאונג צו נאַטור, ווי זי ווערט געשטאַלטיקט אין דער דיכטונג. איך האָב אַפילו דעם איינדרוק, אַז אַט דער מאַמענט ווערט ווייניק באַלויכטן פון אונדזער קריטיק. און ווען שוין יא, ווערט דאָס לרוב געטאַן אגב-אורחאדיק, אַז דער געהערי-קער, ווי מיר דאַכט זיך, פּילאַזאַפּישער באַזינונג.

איוואָן בונין, דער אויסגעצייכנטער רוסישער נאַטור-באַזינגער, דער-מאַנט אין זיינע זכרונות אַ לבנה-אָוונט, פאַרבראַכט פון אים צוזאַמען מיט טשעכאָוון ביים ברעג פונעם שוואַרצן ים. טשעכאָוו, זייער עלעגיש געשטימט אין יענעם אָוונט, האָט געזאָגט אים, בונינען: „נאָך זיבן יאָר וועט מען טשעכאָוון לייענען און דערנאָך פאַרגעסן. ווייל וואָס איז אייגנטלעך דיכטונג? זילבערנע וועלן... פערלדיקער טוי...“.

ניין, נישט „זילבערנע וועלן“ און נישט ענלעכע פּייזאַזש-מעטאַ-פאַרן, וועגן וועלכע דער גרויסער רוסישער שרייבער האָט אין מאַמענט פון צווייפלען אין זיך גערעדט מיט אַזאַ ביטערער איראַניע, בין איך איצט אויסן, ווען איך באַריר די טעמע פון נאַטור-פּאַעזיע.

נאַטור-לידער זיינען פאַר מיר פריער פאַר אַלעם: דערקענטעניש. מערקווירדיק, סיי ביים פאַרצייטיקן תהילים-זינגער, סיי ביים מאַדער-

נעם פסאלימסט וואלט וויטמאן, איז נאטור געווען: אנטפלעקונג, גרוי-
סע באזיניקונג.

צי איז נישט טשיקאווע אין דעם צוואמענהאנג צו דערמאנען, אז
פאר מענדעלען, גראד פאר מענדעלען דעם שטראפער, איז ביאליקס קרוין-
ווערק געווען זיין, „הברכה“ (די סאזשעלקע), און נישט די ביאליקישע בא-
רימט געווארענע. שטראף-לידער.

מיר זיינען באווסט גאנץ באדייטנדיקע דיכטער, וואס עס פעלן ביי
זיי כמעט נאטור-מאטיוון. ביי מיין גאנצער אכטונג צו זיי, האלט איך זיי
פאר דיכטער מיט א מום. זייער וועלט-בילד איז פאר מיר דערפאר ווי איינ-
געפאסט אין א שמאלער ראם. אויך דער דיכטער אורבאניסט קויפט זיך
נישט אויס ביי מיר אן נאטור. פון מיינע יוגנט-יארן איז פאר מיר גרויס
ווערהארן מיט דעם, וואס זיינע נאטור-לידער זיינען אפשר נאך מעכטיקער
פון זיינע שטאט-פייזאזשן, מיט וועלכע ער האט זיך קונה-שם געווען ביים
ברייטן לייענער-עולם.

און טיפער געקוקט: צי איז דען דא אין אונדזער געמיט א קריג
צווישן אורבאניזם און נאטור? ווייל אורבאניזם, אויך ביי די פארשרי-
גענע אלס אורבאניסטן, איז נישט אזוי דעפארמירטע ווי רעפארמירטע
נאטור. יעדנפאלס, די אורבאניסטישע ציוויליזאציע נעגירט נישט די נא-
טור, נאר שטרייכט זי נאך אונטער, וואלט איך געזאגט. א נישט וואלט דער
מענטש פון אונדזער עפאכע דערגאנגען צו דעם מאנסטרועזן פארזעעניש,
וואס אוועלס האט אונדז אנגעמאלט אין זיינע „מארסעיאנער“.

איך בין דעריבער איבערצייגט. אז דאס היינטיקע אריינדרינגען אין
קאסמאס פירט נישט צו קיין קאנפליקט צווישן דער וויסנשאפט און דער
דיכטונג, צווישן פיזיק און ליריק, ווי מען פרוווט טייטשן, נאר פארקערט
— עס איז אפשר גראד אן אומקער פונעם מענטש צו נאטור אין איר ברא-
שיתדיקייט, צו דער נאטור, דער געכפלטער אויף איר אומבאגרענעצטקייט,
וואס דער וועלטאל שטעלט מיט זיך פאר... איז דאך דער גרעסטער פיזיקער
פון אונדזער צייט אלבערט איינשטיין געווען, ווי באווסט, אויך א — שפי-
נאזיסט!

אָבער דאָס ביו אָהער געזאָגטע איז בלוז די פראַנטאַלע באַרעכטי-
קונג פון אַרויסגעבן אַ באַזונדערע נאַטור-לידער-זאַמלונג אין אַזאַ אומ-
רואיקער צייט, ווי די היינטיקע, וועלכע האָט די סאַציאַלע פראַבלעמען
אַרויסגערוקט אין צענטער פון אונדזער לעבן און אויף זיי געשטעלט דעם
טראַפּ. מיך האָט צו דעם באַוועגט נאָך אַ מאַטיוו, און ער איז אוודאי דער
עיקרדיקער: אין אַט די לידער איז פון מיר אַריינמאַנטירט אויך מיין
קדיש נאָך יענעם טייל גאַליצישע יידן, וועלכע זיינען אין די גרויליקע מל-
חמה-יאָרן אומגעבראַכט געוואָרן אין די דאָזיקע מקומות, וואָס בילדן דעם
פאַן פאַר מיין „ליד און באַלאַדע“.

פאַרברענגענדיק אַ זומער אין די מערב-אוקראַינישע קאַרפּאַטן, האָב
איך געזען דעם מיליטעריש-סטראַטעגישן וועג, וואָס די נאַציס האָבן אין
די באַוואַלדיקטע קאַרפּאַטן אויסגעפלאַסטערט אויף די ביינער פון
גאַנצע, אַזוי גרויזאַם פאַרטיליקטע, אַלט-איינגעזעסענע יידישע קהילות. איך
האָב זיך נישט געקענט באַפרייען פונעם געדאַנק, אַז אַקסל-צו-אַקסל
מיט אַט דעם טייל גאַליצישע יידן, מיט די דאָזיקע קדושים, האָבן
זיך אויך דעמלט געפונען די שאַטנס פון זייערע גרויסע ברידער —
די צוויי גרויסע גאַליצישע משה'ס: משה לייב און משה נאָדיר.

איך האָב אויך געזען צווישן די אסירים די פון זיי נישט אַפטרע-
טענדיקע געשטאַלט פונעם בעשט (בעל שם טוב), וועלכע איז דאָך
געבונדן אין אונדזער באַוווּסטזיין מיט די דאָזיקע קאַרפּאַטן.

צי דאַרף איך פאַרענטפערן אַט די אונדז אימפאַנירנדיקע פאַעטישע
פאַלקס-געשטאַלט קעגן די, וואָס קאַנען נאָך אַ ברום טאָן: אַהאַ! סימ-
באַלזום... מיסטיק?... איך מיין, אַז ס'איז נישט כדאי, ווייל אונ-
דזער היינטיקער ליינער איז באַדייטנדיק אויסגעוואַקסן און איז אויף
אַ סך, אַ סך אַריבערגעוואַקסן די דאָזיקע ווולגאַרע ראַציאָנאַליסטן, וועגן
וועלכע וואַלטער האָט זיך אויסגעדריקט, אַז זיי דריגען פערדיש מיט
די פיס...

איך וויל נאָך צוגעבן, אַז שרייבן וועגן אונדזער פאַלקס-טראַגדיע
הייסט נישט בלוז געבן אַן אויסדרוק אונדזער פאַלקס-צער, נאָר עס

איז אין דער זעלבער צייט אויך אונדזער טיפע רעאקציע קעגן פאָ-
שיזם, קעגן קאָנטערעוואָלוציע אין אַלע אירע אַספעקטן.

און איצט — די לעצטע באַמערקונג: מיין „ליד און באַלאַדע“ באַ-
שטייט פון צוויי טיילן. איין טייל איז כולל די לידער, וואָס זיינען
געשריבן געוואָרן אין די מערב־אוקראַינישע קאַרפּאַטן אין יאָר 1963.
דער אַנדערער טייל נעמט אין זיך אַריין אַן אויסוואַל פון די ליי-
דער, וואָס זיינען געשריבן געוואָרן אין די רומענישע קאַרפּאַטן אין
די צוואַנציקער יאָרן. די דאָזיקע לידער, וואָס זיינען אַרויסגענומען פון
מיין ציקל „ליד און פּסאַלם אויף באַרג“ (פאַרעפּנטלעכט אין בוך
„שטאַט אין פּראָפּיל“), זיינען דאָ ערטערווייז אַביסל געענדערט ריין-
סטיליסטיש. איך האָב הויפּטזעכלעך באַזייטיקט דאָס, וואָס עס האָט מיר
היינט אויסגעזען עטוואָס איבערגעלאָדן סיי בילדעריש, סיי עמאַציאָנעל.
איך גיב דאָ ביידע טיילן, כדי אַזוי אַרום אונטערצושטרייכן, אַז
די קאַרפּאַטן־טעמע איז ניט קיין צופּעליקע ביי מיר, — אַנדערש וואַלט
זי מיך נישט באַגלייט אין משך פון מיין גאַנץ לעבן כמעט. נאָר אַמ-
בעסטן וועלן דאָס דערקלערן אפשר די לידער אַליין.

מיט דרך-ארץ

י. שטערנבערג

H. C. ...

I

ליד און באלאדע אויף די קארפאטן

1964 — 1963

אין צוג פֿאַרטאָג

די בערג שוין ווייזן זייערע קעפּ,
געשוירענע מיט טרעפּ...
אַהינטער זיי שאַריעט אויף דער הימל־וואַנט.

דאָס ליד, וואָס שרייבט זיך דאָרט,
אויף יענעם הייליק־הויכן אָרט,
איז ווי געשריבן מיט מיין האַנט...

כ'באגריס אייך, קארפאטן!

איר, טרעגערס פון ערדישער שיינקייט — נישט מיפן,
נישט גאטהייט-באגריפן, —
כ'באגריס אייך, קארפאטן, פון הארצן פון טיפן!

איך קום היינט צו אייך שווער באלאדן מיט יארן,
נאר מער מאל געשטארבן — כ'בין מער מאל געבארן,
און פעלדזיק, ווי איר, איז מיין ווילן צו גרינען,
און פירות צו געבן פונסניי צו באגינען.

ווי וואלד און ווי וואסער צו רוישן און זינגען —
איך וואלט מיך צו אייך, ווי אויף ארבעט פארדינגען.

איך שטיי ביי תהומען און שפיציקע ריסן,
מיר וויכטיק אויך היינט איז צו זען און צו וויסן,
אז אייערע פלוסן, וואס מורמלען און שרייען,
און אימפעטפול הארעווען, טראגן אויך שטיינער, —
פון דיכטונג פון מיינער, דער שוימיקער, ריינער,
דער דורכזיכטיק-טונקלער — א שפיגל געטרייער.

י א ר ע מ ט ש ע *

רוים, די אמאליקע וועלט־שטאט, באַהערשט זיבן היגלען.
יאַרעמטשע אין בערג דריי מאל זיבן פאַרגינט זיך צו שפיגלען.
איין באַרג אונטער צווייטן. כאַטש רונדע ווי ניס — פרוו זיי ציילן!
מען קען נישט מיט בלויז הוילן בליק זיי פאַנאַנדערצוטיילן.

זיי שטייען, ווי שטורעם פאַרגליווערטע, אַבער זיגאַגיש
זיי בילדן באַוועגונג, וואָס ווירקט דאַפלט מאַגיש.
באַלאַדן מיט וועלדער מיט שווערע — צעשמעקן זיך דופטיק.
געהילטע אין זיידענע נעפלען — זיי זען אויס לופטיק,
און לייכט, ווייל פון אויבן — באַלויכטן מיט איידלסטע פאַרבן,
פון אונטן — מיט שבחים צום מענטש אַנשטאַט נביא־וואַרט האַרבן.

כאַטש סיגרייכן דעם זויס פון די וואַלקנס די היגע קאַרפאַטן,
נאַר קוקסט אויף זיי, ווי צו אַ דאַרפישן האַרציקן טאַטן.
עס ווייעט נישט אָן דאָך קיין מורא, נאַר אַפשיי און ליבשאַפט,
אַ פאַטער־געמיט, וואָס עס קוועלט מיט צאַרט־מאַמישער טריבשאַפט...

(* יאַרעמטשע — אַ ישוב אין די מערב־אוקראַינישע קאַרפאַטן.)

אויף מיין געלעגער

געלעגן כ'בין די נאכט אויף מיין געלעגער,
און יעדער אבר האט מיר וויי געטאן,
ווי נאך א לאנגן לויער ביי די יעגער,
נאר נישט פארשלאפן כ'האב דעם קריי פון האן
מיט שטים, באפינטלטער פון ווייט־שארענדיקער שיין,
און פון מיין זעוודיקער קינדהייטס קלארן זיין...

דער אויפבליץ

דער אויפבליץ דער ערשטער פון שטערן
אָט דאָ אויף די בערג, וווּ איך שטיי,
דערמאָנט מיר אויך עפעס פון הענער-געקריי.

דאָס אויפכאַפן אפשר איז שווער,
נאָר גלייבט מיר, אַז איך אַזוי הער.

ווען איינס נאָכן צווייטן
די שטערן די פליגעלעך שוואַלביש צעשפרייטן —
בפירוש, בפירוש דערמאָנען מיר זיי
דעם מוטיקן הענער-געקריי,
דעם הענער-געקריי דעם פאַרשייטן
פון יענע נאָך אַנטישע צייטן,
ווען יונג אין דעם אוראַלטן טונקל
זיי רופן זיך איבער,
און בענטשן דעם וועכטער,
דעם העלד און דעם גיבור...

צוויי שפיגלען

ריין זילבער אויפגעגאנגען די לבנה,
און לויטער טוט אין איר מיין בליק אַ קלונג...
איך שפיגל זיך אין איר מיט גרויס כוונה
און כ'זע, ווי איך בין יונג.

אין מיר צוריק זיך שפיגלט די לבנה,
און כ'פיל בחוש, מיין באַק ווערט עטוואַס קאַלט.
זי שפיגלט זיך אין מיר מיט גרויס כוונה
און זעט, ווי זי איז אַלט...

דאס ליד וועגן צווערג

שטערן און בערג —
וואס פאר אַ זיווג און וואס פאר אַ ווערק!

נאַר א י ך הער דעם זמר פון טעטיקן צווערג.
וואס גראַבט טיף באַהאַלטן אין אונדז און פאַרמערט
דאָס ביסעלע גאַלד און דאָס ביסעלע ערד,
וואָס יעדן ז'באַשערט ...

אַט דאָס איז מיין ליד, און איך מיין, איר באַמערקט,
אַז כ'האַב נישט באַליידיקט די שטערן און בערג.

די שטילקייט - פעסטונג

אויף באַרג די גרויסע שטילקייט פון גאַנצפרי —
איצט פעסטונג גלעזערנע איז זי.
און שטרענג פאַרכישופט רונד אַרום
דעם אייגענעם פאַרבאַרגענעם זום-זום,
וואָס וויל זיין אַפגעשיידט
אפילו פונעם פאַסטעכס פלייט...

נאָר אַט דערגייט צו איר פון טאַל
אַ קינדעריש, דין הילכיק קול,
און דער צעשאַלטער האַנען-קריי
(גלייך מיטאַמאַל פון הערצער צוויי —
פון זיינעם און פון מיינעם אויך),
וואָס מאַכט צעגיין, ווי וואַקס, ווי רויך,
די שטילקייט־פעסטונג אויפן באַרג,
באַשאַסענע, צעלעכערט שטאַרק
פון אַלע מאַרגן־קולות אינעם טאַל,
ווי לעבן פלאַטערט אין איר שאַל
מיט יעדן מינדסטן טראַפן זאַפט,
אַז ס'ווילט זיך קענען נעמען זי אין האַנט
און כאַטש איין זופ טאַן פון איר צאַרטקייט־קראַפט,
וואָס איבערפולט זי ביזן ראַנד.

דער שפרונג צום שפיץ באַרג

דער שפרונג צום שפיץ באַרג —
ווי רואיק, ווי קלוג און האַרטנעקיק דאָ טוט עס דער וואַלד!
זיין יעטווידער בוים
שטופט אונטער דעם צווייטן, געמיינזאַם מען שאַפט איין געשטאַלט,
וואָס קלעטערט האַרמאַניש צו געבן א תיקון דעם טרוים
פון שפרונג צום שפיץ באַרג.

דער שפרונג צום שפיץ באַרג —
איך הער, ווי עס ריזלט דער זעלבער געדאַנק
אין מיר שוין פון לאַנג,
אי נערט מיין יסוד, אי גראַבט אונטער אים רוישיק און שטיל.
נאָר היינט — איך אויך פיזיש עס פיל —
ער ברעכט מיר מיין נאַקן און האַלדז אַזוי שטאַרק,
ווי ס'קען עס נאָר שפירן אין קאַמף אָן אַטלעט,
וואָס אים אַ פילמעכטיקער גיבור ביי גרויסן געוועט
אין קלעם פון שטאַל-אייזערנע אַרעמס פאַרכאַפט האַט זיין קאַרק...

אין געדיכטעניש פון וואַלד

1.

דער באַרג מעג זיין ווי הויך — מיט אים דער מענטש געווינט איז:
פון תמיד אָן דער נביא איז אויף אים געשטאַנען.
פאַרטיפן זיך אין דער געדיכטעניש פון וואַלד — צי לוינט עס?
זיין שווייגן, זיין גערויש איז אויסן אונדזער אורגעפיל — דאָס אַנען,
געפינט אַ וועג צו בלינדע דראַנגען, וואָס אין בלוט דערוואַכן,
אָפּוואַרגנדיק דאָס מענטשלעכע... מיר וואַלדיש זיפצן, וואַלדיש לאַכן
מיט גרינע יאַשטשערקעס און צוויטשערן אויף אַלע פייגל־שפּראַכן,
ווען נאָך, ווי היינט די וועווערקע, מיט שפרונגען נאַנטע, ווייטע
פון בוים צו בוים געשפרונגען האַבן מיר פאַרשייטע — — —

2.

וואָס איז וואַלד?
ס'איז דער נס — דער גרויסער נס פון וואַקסן, וואַקסן, וואַקסן
העכער זיך אַליין, ווי גלייך אַ שפרונג געטאָן זיך אויף די אייגענע
אַקסלען.

זיין געשטאַלט?
ביימער, ביימער, ביימער,
וואָס זיי שטייען,
שטייען,
שטייען.
און איינציטיק דאַכט זיך, אַז זיי גייען,
גייען,
גייען
לויט אַ לכתחילהדיקן טייווליש-שאַרפן שכלדיקן פּלאַן.

ווי די רייטערס אין דער לעגענדארישער אַרמיי פון טשינגיס כאַן.
ווייל ווי זיי, אויך יעדער בוים פון סאַמע לעצטער שורה —
זיכער, זיכער אין זיין גבורה —
פילט דעם בונד מיט דעם, וואָס העט-העט פאַרנט שפּאַנט — אין קאַפּ.
טראַגט זיין שווערע אַמוניציע און נישט פאַלט אַרויס
פון שטרענגן טראַפּ... .

3

וואָס איז וואָלד
אין געדיכטעניש פון וואָלד,
ווי יעדע רגע בייט ער זיין געשטאַלט?

הויכע בתי תפילה-זיילן און פּאַלאַצן גרוימע מיט פאַרטאַלן.
קוקסט זיך איין — זיי ווערן גלייך, ווי אונטער דר'ערד פאַרפאַלן,
ווי מיראַזשן אין דער מדבר — אויס געוואַרן, זיך צערונען.
גאַרנישט פון אַט דעם, וואָס דאָ עס טראַכט זיך
און עס דאַכט זיך,
וועסטו נישט אַנטדעקן... ווייל דער וואָלד פון זינט ער איז נישט מער
דיין וויגל —

איז נישט אויך דיין שפיגל,
און וואָס מער אין אים דו קוקסט זיך איין —
ער פאַרשלינגט דיך, ווי אַ ברונעם.

קום צו אים זשע מיט אַ האַרץ אַן אומשולד־פרומען!

מיין באלעבאסטע און איר קו

א גאנצן טאג די קליינע שטילע פויערטע,
די שטילע, אבער נישט פארטרויערטע,
וואס פאשעט, פאשעט שטייענדיק איר קו, —
פוננאנען איר געדולד און גרויסע רו?

ווי שיין זי שווייגט! איר לאנגער שטריק אין האנט
צו וויסן טוט, ווען איר בהמה שפאנט.

מיט שטריק מיט איינעם לויז געבונדן זיי —
ווער חשובער זיך האלט פון אט די צוויי?
מסתמא זי, די שלאנק געטאקטע קו,
וואס אלע מאל צו איר באלעבאסטע קוקט זיך צו
און זיך דערמאנט אין יענער צייט, ווען ס'האט
דער מענטש געהאלטן די בהמה פאר א גאט...

אויף גאַנעק פון איר הייזל

פון אַלע עקן וועלט צונויפגעלאָפן זיך די שטערן
און שיר פאַרברענען נישט דעם דאָך פון שטאַל, וווּ ווערן
די קו די מעוברתע אַ מאַמע דאַרף למזל.
מיין אַלטיטשקע באַלעבאַסטע וואַרט אויף גאַנעק פון איר הייזל.

זי קוקט זיך איין אין די שטאַכעטן־שפאַלטן, אינעם טירל,
אין שאַטנס פון די ביימער, אין די סטעזשקעס, וואָס זיי פירן,
ווי נאָר אומישנע, גלייך צום געסל און צום פלוּיט צו אירן —
אַצינד ווען דער נישט־גוטער, ווייסט זי, גייט אַרום שפאַצירן.

שוין נישט די ערשטע נאַכט זי היט, זיך פרעגט אין פחד גרויסן,
צי איז דער מזיק איר בהמה אַ וויזיט אַפּשטעקן היינט נישט אויסן
אויף חוּק מאַכן פון איר שוואַנגערשאַפט מיט זיינע וויסטע וויצן,
צי רייטנדיק אויף איר דעם שוואַרצן זאָל זיך נישט פאַרגלוסטן זיצן? ...

און דעמלט ווייסט דער שד אַליין צו וואָס דאָס קאָן נאָך ברענגען:
אַ לונג־און־לעבער נאָך, חלילה, זאָל דעם קעלבעלע נאַכהענגען.
זי אָבער אויפן פייער פאַרטיק האַלט איר אַקרעפּ זודיק־הייסן
אויף אַפּצופאַרען דעם בעל־דבר — שפּרעכט, אים טרייבט אין זיבן שווייסן.

און ווייטער איז זי אַלץ טאָן גרייט אַ צאַרטע און צעקאַכטע
פאַר דער געווינערן דער קו, ווי פאַר אַ ליבער טאַכטער,
די ווייען איר פאַרגרינגערן ביים קעלבן זיך למזל —
מיין גוטע אַלטיטשקע, וואָס וואַכט אויף גאַנעק פון איר הייזל.

נאָר שוין דאָס גיין־צו־קינד־מערוקען אירע אויערן הערן ...
ס'פאַרברענען שיר דעם דאָך פון שטאַל די פלאַמענדיקע שטערן.

אין אַ זומער-נאַכט אַ רעגן

אַפגעלעבט אַ לעבן,
און איך קען נישט זאָגן, כ'לעבן,
וואָס עס איז אַזוינס אַ רעגן —
אין אַ זומער-נאַכט אַ רעגן
אויף די טונקלע, בלינדע שטעגן,
אין אַ דאַרף אַ פינצטערס,
אַן דער שיין דער מינדסטער,
ווען, ווי יעדעס וויזלטיר ביי זיך אין גריבל,
איך געפין זיך אין מיין דאַטשע-שטיבל,
ווי עס שמעקט מיט עפל, פלוימען,
און איך קען גוטמוטיק טרוימען...

אדרבא, זאָלן יינגערע פּאָעטן
קומען און אַנטפלעקן מיר, דעם אַלטן דיכטער,
וואָס דער הימל און דער רעגן
(מיט זיין קלאַנג פון וואָסער-זעגן).
ערד און בליץ פאַרקנעטן
אין דער מולטער רושיקער, געדיכטער,
אונטער פענצטער מיינעם דאַרטן,
אינעם חושכדיקן גאַרטן.

אויב מען וועט פון מיר נישט שפּעטן,
זאָג איך, אַז זיי איבערקנעטן
אונדזער גוטע, היימישע פּלאַנעטע
מיט איר פרייד און מיט איר טרויער
פונעם חומש, פון האַמערן און פון געטע,
וואָס איך האָב נאָך אַזוי ליב...

אויב מען וועט פון מיר נישט שפעטן,
ז'ניט פאַראַן קיין זיסערס פאַרן אויער,
פאַר דער ליפּ,
ווי דער קלאַנג פון קנעטן —
אַט דער קלאַנג געדיכטלעכער
אַט דער קלאַנג, נאָך אורגעשיכטלעכער!

מיר אין טעם פון לאַנג
ליגט דער זעלבער בראשיתדיקער קלאַנג
נאָך פון דעמלט, ווען פאַרטאָג כ'פלעג גיריק הערן
(און דערביי אויך פיל שוין קלערן),
ביי דער שיין פון אויוון־רויט,
אין מיין קינדהייט קנעטן ברויט,
קנעטן ברויט, צי קנעטן חלה —
שענסטער צווישן ווונדער אַלע!

אַפגעלעבט אַ לעבן,
און איך קען נישט זאָגן, כ'לעבן —
איר מעגט מערער מאַל מיך פרעגן —
וואָס עס איז אַזוינס אַ רעגן,
אין אַ זומער־נאַכט אַ רעגן.

דאס געזאנג פון דער טשערעדע

פירט ארויס די טאנצנדיקע טשערעדע פון שאף,
טאנצנדיקע, ווייל מען האט זי אויסגעמאלקן, —
פירט ארויס זי פונעם ביזן הימל-שטויב,
וואס פארשטעלט, ווי א געדיכטער וואלקן,
זי און אויך צו איר מיין לויב!

זי ארויסגעפירט —

טוט אייך א שפאציר דורך צווישן אירע שאף,
ווארן דאס איז דאך אן אלטע, גוטע סגולה,
ווען פארוואגלט ווערט דער שלאף...

וואס? פון וואנען אט די געטלעכע פעולה?
פונעם כישופדיקן טשערעדע-געפיל,
וואס איז איינציק-היילבאר אין זיין מין.

...דלין — דלין — דלין,

דלין — דלין, דלין —

קלינגלט, צינגלט די טאלאנקע. *

און די טשערעדע, נאך בלאנקען פיל.

האט זיך אומגעקערט שוין אויף איר לאנקע,

און פארטיפט זיך ווידער

אין איר גרויסן גראזן-סידור...

* א גלאק, וואס די טשערעדע-שאף טראגט אויפן האלדז.

נאָר אַט דאָ הייבט אָן ערשט די באַלאַדע,
 וואָס פאַרשטיין זי אויך עס וועט אַ ליאַדע
 פאַסטעך. נעמלעך: ס'איז געבאַטן זיין אַ סטאַדע
 אויך אין הימל-רוים די שאַרפע, קלאַרע שטערן,
 אויך די בלינדע זאַמדן, וואָס ווי זאַמד זיך מערן,
 אויך די שטאַלצע זאַנגען אין די פעלדער,
 אויך די קלוגע ביימער אין די וועלדער,
 און די שטאַרקע כוואַליעס פונעם ים אַוודאי
 און אַוודאי. וואָרום
 סיי אין צפון, סיי אין דרום,
 ווערט אַ יעדע וועל אויף טויט צעשלאַגן,
 ווען זי ווערט פון ים אַרויסגעטראַגן,
 און עס האַקט זיך אָפּ איר טשערעדע־געזאַנג.

איינער

בלייבט נאָר איינער: דער געדאַנק.

און דער נאָמען

אַט פון אַדעם זאַמען

איז: אחד! — — — — —

...דלין — דלין — דלין.

דלין — דלין — דלין —

כ'הער דעם ווייכן, פרומען טשערעדע שאַף-טראַט,
 וואָס איז כישופדיק און איינציק־היילבאַר אין זיין מין.

אין יעדן סטויג היי און סטויג שטרוי

אין יעדן סטויג היי און סטויג שטרוי,
וואָס אַלע געטורעמט, געפורעמט אַזוי,
ווי בריהש דאָס פּאַלק שאַפט אַ קונסטווערק־אַנטיק —
אַ מויער, אַ פעסטונג, אַ בריק,
און ס'דאַכט, פאַר די תושבים אַט דאָ, אין די בערג,
פאַרבייטן זיי די מינאַרעטן ביים טערק;

אין יעדן סטויג שטרוי און סטויג היי,
ווען ס'הויערט דער באַרגיקער אַוונט אויף זיי, —
אין יעדן סטויג היי און סטויג שטרוי
איך זע דאָרט באַנדערען, ימח שמו,
און כ'שטעך אים אַדורך מיט מיין בליק.

הגם הוילע חשכות באַגעגנט מיין אויג,
איינציטיק אין פּלאַמען איך זע אויך דעם סטויג,
און איך בין אין פייער, אין סאַמע זיין מיט,
דאָך וועמען איך זוך — איך טרעף דאָרטן ניט,
און גלייך, ווי אין חלום, איך שריי און זיך קריג...

איז הער איך אַ בת־קול —

מיין אייגענער ענטפער צוריק —
וואָס זיך, ווי אַ גלאַק אַ באַלויכטענער, וויגט:
— פאַרברענט אונטער אים יעדע בריק —
עס האַט אים דאָס פייער דערוואַרגן, דערשטיקט!

און יעדער סטויג היי און סטויג שטרוי,
וואָס אַלע געטורעמט, געפורעמט אַזוי,
ווי בריהש דאָס פּאַלק שאַפט אַ קונסטווערק־אַנטיק —
אַ מויער, אַ פעסטונג, אַ בריק, —
מיט פּרידלעכער מי שמעקט, מיט לאַנקע, מיט טוי,
און ס'דאַכט, פאַר די תּושבים אַט דאָ, אין די בערג,
פאַרבייטן זיי די מינאַרעטן ביים טערק... .

פֿאַראַן דאָ אַ באַרג

פֿאַראַן דאָ אַ באַרג, וואָס כסדר כ'באָזוך אים,
אַפילו ווען נישט צו זיין שפיץ איך דערקלעטער,
ווען אים אויך פֿאַרנעפֿלט אַ רעגנדיק וועטער.
דער דאָזיקער באַרג — עס פעלט נישט קיין שפרוך אים.

מאָגעטיש ער ציט צו זיך קומען און קוקן,
באַטראַכטן אים סיי אין געזיכט, סיי אין רוקן,
און איבער זיין הויכפונקט דעם בליק אַריינשטעקן,
און עפעס דערזען, וואָס דעם דמיון זאָל קלעקן
זיך פֿאַרשטעלן דעם, וואָס זיין באַרג-נעסט די האַרטע —
זיין נעסט אין דער טייגע געדיכטער פֿאַרשפֿאַרטע —
אַט דאָ איז געווען... ער מיט נעגל מיט שאַרפע
פונדאָן אויף זיין יאָגד פֿלעגט זיך אַדלעריש וואַרפֿן.

אַט דאָ אונטער וויגעס — פֿאַר אים פֿידלען צאָרטע —
געזאַמלט זיין חייל האָט, געפיבערט אין וואַרטן,
אויף שלאַכטן אויף ברייטע אין טאַל — אויך די שטערן
געצווונגען האָט, דאַכט זיך, מרגלים צו ווערן...

געשמידט אין זיין פֿאַנצער פון פעלדזן און וועלדער —
פון וואַר פון דער האַרבסטער געטאַפֿן לעגענדע ער,
קאָופֿאַק איז זיין נאַמען — מיין לייענער, איך מעלד דיר!
איז קום איך צופֿונס זיין באַרג כאַטשבי זיצן,
און אַלץ, וואָס דאָס אויג כאַפט, אין זיך טיף פֿאַרקריצן.

פֿאַראַן דאָ אַ באַרג, וואָס כסדר כ'באָזוך אים,
דער דאָזיקער באַרג — עס פעלט נישט קיין שפרוך אים!

שטאַק חושך

שטאַק חושך, ווי זיין קאַן ביינאַכט אין די בערג,
דערצו אין אַ גאַרטן מיט ביימער געדיכטע.
וואָס „שוואַרץ ווי אַ טאַטער“? ווער „גרויזאַמער טערק“?
דאָס קלינגט שוין אַזוי ווי אַ קינדער־געשיכטע.

אין מיר וויינט די פינצטער פון אַרישער צייט
אַט דאָ, אויף דער ערד פון מלחמהשן פוילן.
ערשט היינט מ'האַט דערציילט מיר פון שעכטן און קוילען.
אַ וואַסער־פאַל הערט איר? ניין, בלוט אַזוי שרייט!

אין חשכות עס הילן זיך איין די קאַרפּאַטן,
אַליין אין זיך שליידערן בליצן־גראַנאַטן...

מיר דאכט

מיר דאכט, אז די היגע בערג יארמעלקעס טראגן,
נאר עפעס אין מיר נישט דערלויבט אויפן קול עס צו זאגן,
ווען די, וואס בפירוש געטראגן נאך יארמעלקעס האבן —
זיי האט מען געשטעלט דא דעם אייגענעם קבר זיך גראבן.

מיר דאכט, אז די בערג אין טליתים פון תכלת זיך צירן,
נאר ווי כזאל פון בילדער אזעלכע מיך לאזן פארפירן,
ווען די, וואס זיך האבן בפירוש געהילט אין טליתים —
זיי אלע געוועזן דא היטלערס הרוגים און מתים.

מיר דאכט, אז די בערג אין א רעגן־טאג גרויע זעק טראגן,
נאר עפעס אין מיר נישט דערלויבט אין א ליד עס צו זאגן,
ווען די, וואס בפירוש דא זיינען אין זעק אומגעגאנגען —
זיי אויסגעטאן נאקעט עס האבן די נאצישע שלאנגען.

מיר דאכט, אז די בערג זיך באמיען מרמז זיין, מאלן,
כאטש עפעס דערמאנען פון דעם, וואס געזען דא די טאלן;
מיר דאכט, אז אין אונט־צייט צווישן די ביימער זיך זאמלען
די שאטנס,

פון די, וואס געשווירן דא האבן:

פארטיליקט — ניט זיין אויסגעראטן!

די גרויזאמע זעאונג

א גאַנצן טאָג בין איך געגאַנגען אַלץ פּאַזע די באַרגיקע פּלוסן, וואָס קאָפּ אַראָפּ וואַרפֿן זיך, לויפֿן, באַהערשטע פֿון אורפּרייד-גענוסן; אַ גאַנצן טאָג האָב איך געהערט אַט די וואַסערן ליאַרעמען, יובלען, געזען זייער שוים אויף די שטיינער — אַ שוים, ווי פֿון טעסען און הובלען.

אַ גאַנצן טאָג האָב איך געטוקט מיינע בליקן אין זייערע שפיגלען, נאָר ווען ס'איז די שקיעה אַזוי ווי אַן אַדלער אַראָפּ אויף די היגלען, און ווען די לבנה גענומען האָט שעמעוודיק וואַקסן און ווערן, — ערשט רייף איז אין מיר אויפגעגאַנגען די זעאונג די גרויזאמע, שווערע.

נישט יונגפֿרויען-נימפֿן אין ליכטיקע נעכט דאָ באַזעצן די שטיינער, וואָס סטאַרטשען אַרויס פֿון די פּלוסן, נאָר מענטשישע טעכטער — בלויז הויט און בלויז ביינער —

פֿון געטאָ די טעכטער, וואָס נאַקעטע האָט זיי די אַרישע האַרדע פֿאַרטריבן אַהער, אין די וואַלדישע ראָוון, און דאָ זיי דערמאַרדעט.

אין שייַן פֿון לבנה זיי כּישופֿן נישט מיט די האַר און מיט לידער, די לייבער מיט ליים זיך פֿאַרשמירן, און דאָך שטראַמט אַ ליכט פֿון די גלידער, וואָס ווער עס נאָר זעט, אויף זיין שפּור לויפט אַהער, ביז די שטיינער, נאָר קיינעם נישט טרעפט, ווייל די מיידלעך באַצייטנס פֿאַרשווינדן ביז איינער.

אויך איך זע דאָס ליכט און מיין קעל ווערט דערשטיקט פֿון געוויינען פֿון מיינע, נאָר כ'הער, ווי אין מיר יאַמערט העכער דער דייטשישער ייד היינריך היינע.

דער „מאַרטער-שאַסיי“

די זון, ווי אַ שריפה צעפלאַקערט, דעם באַרגיקן וואַלד האָט אַרומגעכאַפט
ברייט,

און ס'דאַכט מיר, נישט ביימער — אַ פאַלק אין דער מדבר אויף אומקום
סע גייט ...

אינמיטן — אַלץ העכער און העכער פון פעלדזיקע שטיינער
געפלאַסטערטער גוף,

וואָס „מאַרטער-שאַסיי“ דאָ ביז היינט נאָך מען רופט.

געפלאַסטערטע שטיינער, צי ביינער? פון מענטשישע גלידער, צום

קריג־פראַנט געווענדט,

דער קאַט זיין געהיימען טראַמפלין דאָ געבויט האָט — מען זעט נישט

קיין קעפּ, פיס און הענט,

נאָר אַבער דער פלאַם פון די אויגן פאַרבליבן איז דאָ אין דער

תמוז-זון איבערן וואַלד,

און ס'שטייט יעדער בוים גלייך ווי אונטער אַ שאַרף-בלאַנקער האַק,

וואָס באַפאַלט.

איך קלעטער און רייס מיט די בליקן אויס יעטווידן שטיין און איך נעם

און כלייג אים צו מיר אין מיין שויס, איך זאל פילן זיין פיינפולן קלעם,

איך ווערן זאל דער, וואָס געטראַגן אים האָט, דאָ פאַרפעסטיקט אין

ד'ערד —

יא, דער, וואָס דעם בייכיקן אריער מיט גיפטיקער לוסט האָט

געשטאַפט און גענערט.

אַזוי כ'קריג אַ תיקון אין איינעם פון די, וואָס געפאַלן איז אונטער זיין

לאַסט,

וואָס איינמאַל געשאַסן מען האָט און אויך איינמאַל צוליב היטלער־שפּאַס

מען האָט מיט פּאַראַד אויפּגעהאַנגען אַט דאָ, אויף אַ גאַר הויכן בוימ, פּונוואַן ער אין הייליקן גלויבן געזען האָט נקמה שאַריען אין רוים.

כ'שטייג ווייטער און כ'זע אין דער ביימער־געדערענגניש אַט דאָ, וווּ איך גיי:

די יידישע עדה'ס פון סניאַטין, צעלעטין, זאַבלאַטאַוו, און בראַד, קאַלאַמיי, נאַראַיעוו און זלאַטשעוו — די גאַנצענע רוישיקע יידיש־גאַליצישע נעסט. מיט איר — אירע זין נישט געשיידטע — מעבר לים די פאַרבאַרגענע געסט,

די טייערע זין משה־לייב, משה נאַדיר — געקומען צו שווימען אויף בלוט און געוויין,

צו טיילן איר פייך, נאַר נישט לאַזן דערבויען דעם וועג, וואָס זיין שטיין האָט ענדלעך דערוואַרט זיך צו שלאַגן אין רוקן דעם תּלין, ווען ער צוריק זיך געקייקלט פון שלאַכטפעלד, ווי ס'לויפט שווער פאַרווונדעט דער בער.

ווי דעמלט, אויך היינט די זון שרפהט, דער הימל ווי אַנגעגליט גלאַז. די פיס שוין נישט טראַגן, און אונטער אַ שאַטן איך וואַרף זיך אין גראַז.

איך טראַכט פון די יידן פון קאַסעוו, וואָס ס'האַט זיי באַגלייט דער בעל־שם

אַהער מיט זיין טאַטשקע... אַ פּויער דאָ האָט מיר דערציילט וועגן דעם —

אַ פּויער, וואָס דאָ איז געבוירן, דערגאַנגען ביז הונדערט איין יאָר מיט ליבע צו זיינע קאַרפּאַטן, צו ניסים, אזוי ווי צו פשוטער ערלעכער וואַר.

איז וויל איך מיט דאַנק אים דערמאַנען אין סוף פון מיין טרויעריק ליד, ווייל ער מיט זיין גלויבן אין גוטסקייט — פון מענטשלעכן מין איז דער צווייט.

ש א ט נ ס

שאַטנס, שאַטנס, שאַטנס זאַמלען זיך צו מיר אויף באַרג,
און זיי זאָגן: דאָס אַליין איז אונדז נאָך קאַרג.
זיי אונדזער נביא, ווער אונדזער הירט.

שאַטנס, שאַטנס, שאַטנס זאַמלען זיך צו מיר אין טאַל,
און זיי זאָגן: פּאַסטעכער אַ סך געווען ביי אונדז אַמאַל,
אויף דערנער מ'האַט געפאַשעט, אויף דערנער אונדז געפירט.

שאַטנס, שאַטנס, שאַטנס זיך פאַרזאַמלען אָן אַ צאַל.
כאַטש זיי זיינען אַש, איז זייער שטים דאָך שטאַל:
— זיי אונדזער באַרג און ווער אונדזער טאַל!

נאָר אין מזרח צייכנט אָן זיך שוין אַ זונען-שטעגל שמאַל...

„קאטערינע, מאלאָדיצע“

אַ גאַנצן טאָג ברום איך דעם נאַמען „יאָרעמטשע“,
און כ'בענק נאָך זיין גראָם: דעם צדיק דעם היגן אַורעמטשע.
וואָס זאָג איך אַ צדיק? אַ פשוטער שניידער אַ ייד,
וואָס האָט אין סערמיאַגעס פאַרנייט אויך זיין ליד:
„קאטערינע, מאלאָדיצע,
פּאָידי סיודאַ“...

איז ווער סע פלעגט טראָגן זיין מלבוש דאָס פיינע,
דער פלעגט זיין פאַרכישופט פון זינגען פון זיינעם,
פון האָבן אין אויער זיין זיס קול נגינה:
„וואָס זשע הייסט עס, וואָס זשע הייסט עס קאטערינע?
אוי, קאָט איז דאָך כּיטא...
רינע... רינה איז געזאַנג.
איז קאטערינע, מאלאָדיצע,
פּאָידי סיודאַ“...

אַ גאַנצן טאָג ברום איך דעם נאַמען „יאָרעמטשע“,
און כ'בענק נאָך זיין גראָם: דעם יידישן שניידער אַורעמטשע,
וואָס האָט אין סערמיאַגעס פאַרנייט אויך זיין ליד.
דאָס ליד איז געבליבן, דער ייד אָבער ניט?
ניין! (שריי איך)
ניין! (בריי איך) —
דאָס ליד איז געבליבן, איז לעבט אויך דער ייד!

דאָס ליד פון דער באַרוועסער וועשערן און איר פראַלניק

די דאָזיקע שפע פון גרינקייט, פון ליכט און פון שלוה,

נאָך שטילער אַפילו פון שמעטערלינג־שוועבן —

זי וועם איז געגעבן?

וועם אויסדערוויילט האָט זי פון אַלעמען מער?

איך קלער: דעם טייך.

צו אים גלייך אויף גלייך

גיט צו פאַר אַ שותף די פרוי, וואָס אַ האַלב פון איר קלייד

אין גאַרטל פאַרשטעקט האָט, געלאָזט אויך אין גאַנג

דעם פראַלניק, וואָס פאַלט אויף איר וועש לייכט און שווער,

וואָס קונציקע קלעפּ ער פאַר אַלעמענס אויגן דערלאַנגט

און ממש דערפרייט.

אַנציקט מיט זיין לויטערן הילך דאָס געהער,

אַזוי ווי דער בריהשער פאַטש, וועמענס קלאַנג

פאַרשאַפט אויך הנאה...

אויף וואָר, אויך דעם פראַלניק געהערן די דאָזיקע שעהן!

די אויגן פאַרמאַך, און דער הילצערנער פראַלניק קריגט פליגל —

זיין יעטוידער קלאַפּ טוט אַ פלי

ביז הימלישן בלוי

און טרעפט דאָרט אין ווידערקול־שפיגל...

און זי —

אין ראָם פון איר לאַנדשאַפט די באַרוועסע פרוי,

וואָס גלייך פון אַ דאַרפס־האַנטעך איז זי אַראַפּ אויסגעהעפטיקט?

אין פאַנג, אין דער מאַכט פון איר אייגענער מי,

פון פראַלניק, פון וואַסער און שטיין, —
זי שפּילעוודיק-קרעפטיק
איר גרעט וואַשט, באַשפּריצט זיך אַליין
אַזוי ווי מיט פּערעלעך טוי,
וואַס גיט צו איר פנים אַן איידעלן חן.
זי זינגט, און איר הילצערנער פראַלניק אויך ניגונט.
זיין ניגון, איך מיין,
איז אויסן די ברודיקע וועלט מאַכן ריין...

וואַס נאָך אַבער שטעקט אינעם שלאַג
פון פראַלניק? וואַס נאָך פאַרט מיר זאַגט
זיין זינפולער טראַפּ?
... עס קומט מיר צוריק פון די חדרשע יאַרן אַ מעשה אין קאַפּ.
כ'דערמאַן זיך גענוי,

אַז איבער אַזאַ מינ-אַ זומערדיק-באַרוועסער פרוי
(קאַן זיין, טאַקע דאָ, אויף דעם זעלביקן שטויב-טעפּעך-שטעג)
משיח זיך אומגעקערט האָט פון מיט וועג,
ווייל פורכט ער געהאַט, אַז געשטרויכלט ער ווערט —
מיט קוקן אויף נאַקעטע וועשערן-פיס

ער זיין שליחות צעשטערט...

כאַטש כ'האַב וועגן דעם נישט באַגעגנט אַ רמז, אַן אות,
די דאַזיקע מעשה געלאַזט אין מיין האַרץ אַ פאַרדראַס,
און היינט נאָך, ווי דעמלט אַלס יינגל, כּווער טרויעריק אַזוי
פון דעם, וואַס עס האָט נישט משיח פאַרשטאַנען
דעם פּשט, וואַס ער וואַרפט אין די אויגן זיך גלייך —
דעם פשוטן פּשט פון דער באַרוועסער פרוי,
ווי אויכעט פון איר האַרעפּאַשניק דעם פראַלניק ביים טייך,
און האָט נישט דעריבער דערבליקט, אַז אין זיי איז פאַראַנען
אַ זעאונג, אַ משל, אַ ליד, אַ געזאַנג...

ווי ס'טוט מיר דערפון אויך היינט אַזוי באַנג!

אַ ק ו ו אַ ר ע ל

דער הימל־עקראַן איז דאָ ברייט, טיף און גרויס.
די וואַלקנ־דלעך פּוכלע — זיי זעען מיר אויס
געמאַלענע קינדער־מלאכים, ווי ס'מאַלט ראַפּאַעל.

נאָר אַט ניואַנסירטער עס ווערט דאָס געמעל.
דאָס גרינע שיינט בלוילעך, און ס'בלוילעכע גראַ —
איין פאַרב אין דער צווייטער פאַרשווינדט און איז דאָ.

אויף הימלשער לייוונט בליט בונט אַקוואַרעל
און זעט, ווי סע האַלטן די וואַלדישע בערג
אויף זייערע שפיץ פון די פינגער דאָס פּלאַטערדיק ווערק...

ב א ר ג - ס י מ פ א נ י ע

די בערג בילדן פויקן, די דונערן — ליטאָוורען,
וואָס מעכטיק עס צווינגט זיי דער פויקער צו „דאַבערן“,
נישט שאַנעווען קראַפט פאַרן וואָרט מיט גרויס גבורה
אין אַט דער סימפּאָניע פון רעגן און שטורעם.

די ביימער, גלייך בעסער און וויאַלאַנטשעליסטן,
וואָס ס'פליען ביי זיי אויך די האַר, ווי אומיסטן,
בעת ביז דער ערד זיך אַזש בייגן, דעריאָגן
די אַנדערע כלים און זייערס דערזאָגן.

די שאַלנדע בליצן מיט ליכט פון גן־עדן —
זיי זיינען דער אַנזאָג פון פרייד, צי פון ליידן?
און אויב ווי אַ בייטש טיף אין בלוט זיך פאַרשניידן —
פאַרוואָס הער איך פידלען, וואָס גלעטן, ווי סאַמעט און זיידנס?

און ווידער דער דונערן־שפרונג איבער היגלען,
און ווידער די ביימער אין בליצנדע שפיגלען...
ס'איז אָנהייב צי סוף? .. ס'שמעקט מיט בראשית פאַרשייטן,
וואָס חזרט זיך איבער ביז ענד פון די צייטן!

*

*

✱

כ'וואָג צו זאָגן עס. איך וואָג עס.
מיליאָסן פראַגעס.
זיפצן פון דער טיף, מחשבות
(איצט, ווען איבער טיפער נאָכט אויף באַרג
מיין גייסט עס וואַכט), —
טויכן אויף, ווי שרפה־פונקען אין צעשיט,
טראַגנדיק דעם ווייסן פלאַם פון אש להבות...

און די אונטער מיר אויף גאַרנישט הענגענדיקע „מיט“
גאַנץ וועט בלייבן? נישט פאַרשרפהט ווערן? ...

— — — — —

כ'וואָג צו זאָגן עס. איך וואָג עס.
זיפצן פון דער טיף, מחשבות, פראַגעס
טויכן אויף, ווי אין צעשיט די שטערן.

צווישן קאסעוון און קיטעוון

(קארפאטן-פאנטאזיע)

פראגמענטן פון אַ גרעסערער פאָעמע

אויף אַ באַרג שטייט אַ בוים,
שטייט ער איינגעבויגן
זינט געזען ר'האַט דעם בעל־שם
מיט פאַרוויינטע אויגן.

מיט די אויגן — טייכן צוויי,
און ווי בלוטיקע צוויי ווונדן,
מיט דעם כפול שמנה־שטריק
אויף די לענד אַרומגעבונדן.

מיט דער טאַטשקע, וואָס מיט איר
ערלעך ער פאַרדינט זיין ברויט האָט,
און מיט זיך גענומען זי
דאַרט, אַהין, אויך נאָכן טויט האָט.

און מיט איר געקומען צריק
איז אַהער נ'אַזוינע צייטן!
צריקגעקומען מיט זיין טראָט,
מיט זיין טאַט און וואָרט פאַרשייטן.

מיט דעם ניגון — מ'הערט, ווי ר'טריפט
פון זיין גוף און באַרד און רידל,
וואָס אין הענט אין זיינע קלינגט,
ווי ביי פידלער שפילט אַ פידל.

אַט מיט אים ער אַרבעט פראַסט,
אַט מיט קראַפט פאַרקריצט אין שטיין ער,
אַז אין יעדן דור שטייט אויף
קעגן אונדז דער פיינט אומריינער.

אַט אַזוי פון ערשטן טאַג:
תמיד סביטקעס טאַן דעם שונא.
שרייט דער וואַלד, צי ס'איז די שטים
פון געשאַכטענע אין בוינע?

און צומאַל פון וואַלד גאַר גרייכט
אַ געלעכטער ווי אַ שטורעם,
וואָס אויך ביימער וואַלגערט אום
און קערט איבער אויך אַ טורעם.

ער, דער זעלבער רשע, לאַכט,
און פאַרוואָס — ער קאַן נישט וויסן,
דאָך פון לאַכן — אַזש די ביקס
ר'וואַרפט אַוועק אין מיטן שיסן.

באַלד די הענקערס כאַפן זיך:
שולדיק איז דער „פאַרטיוואַנער“,
ווי זיי רופן דעם בעל-שם,
ווייל פאַראַן און ז'ניט פאַראַן ער.

דאָ און אויך נישטאַ צוגלייך...
זיין געזיכט — לבנה-פלאַמען,
וואָס אויך ווילד פאַרוואַלקנט זיך,
ווי די שווערסטע ליקווי-חמה.

איז אַ רעטעניש פאַר זיי
אַט דער גבר מיט קאַפּ מיט גרויסן,
מיט די אויגן שאַפּענע
און מיט הערנער אויך צום שטויסן.

הערנער טיף-באַהאַלטענע,
נאַר אין זייערע שפיצן שאַרפע
טאַר מען נישט פאַרגעסן דאָך,
און פאַר זיי זיך היטן דאַרף מען.

ווייסן עס די רוצחים גוט,
כאַטש אין דעם מ'איז זיך נישט מודה.
און מען לייגט אַלץ אָפּ די צייט
אויף אַ תּליה-סלופּ אים הוידען.

איינער זאָגט: „אַ פּראַסטער תּם“,
און אַ צווייטער: „ניין, אַ טייוול!“
ר'נעמט צום מויל אַ בלאַט פון בוים —
דאַכט זיך, ס'שפּילט אַ כּישוף-פּייפל.

ס'שווייגט דער גאַנצער וואַלד און הערט,
און די פרומע יידן זאָגן:
מנחה-מעריב דאַוונט ער,
צי גאַר שחרית ערב טאָגן...

נאַר נישט דאָס אַליין, עס טרעפט,
ס'פּלאַצט אַ ראַד ביי פּור מיט שטיינער,
וואַקסט ער אויס, אַ הייב די פּור,
אויפן אַקסל האַלט זי איינער.

יא, אים ביי דער אַרבעט זען
דאַרף מען ערשט... אַ, דעמלט, דעמלט —
ער פון קאַפּ ביז פּיס אין ליים,
און אַ שיין אויף אים זיך פּלעמלט.

גלייך פון דער הגדה־שריפט
א פאַרמאָטערטער, אַ גרויסער —
גלייך פון אַלטן גושן־לאַנד
הייליק, הייליק איז אַרויס ער!

אַבער אַט די קדושה־שיין
שטעכט ביז זיבטער ריפּ דעם מערדער,
און די קדושים־פּנימער
מאַכן גלייך וויל מיט דער ערד ער.

פליען ווי וואַראַנעס אָן,
ווי וואַראַנעס אויף אַ קאַטשן,
אַלע זייערע הויכע לייט
מיט די סאַמע לאַנגע בייטשן.

דער בעל־שם — זיי פאַר די פּיס
זיך צו פּלאַנטען ווערט נישט מיד ער,
ר'קומט און „שפּוך חמתך“ ווייזט —
ווייזט זיי, טייט ביי זיך אין סידור.

ווערט אַ גאַנצער טאַרעראַם,
זוכט מען עמעצן, וואָס וויסן
זאַל די טייטש פון פּסוק דעם,
איז דער פּסוק אויסגעריסן.

דער בעל־שם פאַרלירט זיך נישט.
לאַזנדיק פון כּעס זיי ברענען,
זיך דערמאַנט ער ס'הויכע דייטש
פון דער פרומער צאינה ראינה.

און אויף עבר־טייטש אויף דער
פון דעם ווייבער־בוך דעם ליבן —
אַלע ווערטער, וואָס ער דאַרף,
איינס צו איינס ר'האַט צוגעקליבן

פאַר די נוגשים אויף אַ שפּאַס.
ווי אַ קויל אין די געדערם...
לאַכן זיי ביז טריב זיי ווערט,
גלייך אין מויל עס קריכן ווערעם.

נעמט מען טרייבן אים קריסטראַי,
מ'שטעלט אויך אָפּ די גאַנצע אַרבעט,
און, ווי אין אַ צירק, דעם הילך
הערט מען פון די בייטשן האַרבע.

מוז מען שטיין און קוקן נאָך,
און געהיט זיין נישט צו וויינען...
ער — כמעט אַ נאַקעטער —
שרייט פאַרבלוטיקט: „ישקני!“

איז דער גרויסער וויצלער דער,
וואָס זיך צימבלען לאַזט פאַר קהל,
און דערביי אויך חרמה'ט, שעלט, —
דער בעל-שם טוב רב ישראל?

יאַ בעל-שם צי נישט בעל-שם,
נאָר געבענטשט זאָל זיין זיין נאַמען!
יאַ בעל-שם, צי נישט בעל-שם,
אַבער פון בעל-שמסקע זאַמען.

נישט איין דייטש ער קאַלט געמאַכט
האַט מיט די ידים זיינע.
ס'פּאַסט נישט פאַר קיין צדיק? האַ?
האַט זשע אייך צו אים אַ טענה!

און צו די, וואָס דאָ געווען
זיינען חייב-מיתה. קיינער —
זיך נישט אומגעקערט אַהיים,
און דאָ ליגן זייערע ביינער —

דא פארבויט אין „יודן-וועג“,
וואס צום פראנט געפירט געהיים האט,
ווי מען זאגט, אויך דער בעל-שם
דא געלאזט זיין טאטשקע ליים האט.

נישט געשלעפט זי מער מיט זיך
אין דעם הימלישן גן-עדן.
ר'האט געווסט: זי מאנט ביי אים,
ר'זאל זי מיט דעם בארג ניט שיידן.

אט די טאטשקע, וואס אליין,
ווי א דענקמאל ז'דא פארבליבן —
זי געווארן הארטער שטיין,
און אויף איר האב איך פארשריבן:

אויף א בארג שטייט א בוים,
שטייט ער איינגעבויגן
זינט געזען ר'האט דעם בעל-שם
מיט פארוויינטע אויגן.

אויף א בארג שטייט א בוים,
שטייט ער איינגעבויגן
זינט געזען ר'האט דעם בעל-שם
מיט פארוויינטע אויגן.

זינט געזען ר'האט דעם בעל-שם
אין די אייגענע קארפאטן,
ווי צוריק פון יענער וועלט
מען דערזעט אין שלאף א טאטן.

האבן זיך צעצוויטשערט באַלד
פייגעלעך אויף אלע צווייגן.
טוט זיי דער בעל-שם א זאג:
פאסעך שין, קונדסים, שווייגן!

זעט דער בוים, אַז דער בעל-שם
נישט קיין ליים גאַר פירט, נאָר קינדער,
וואָס ער רייסט זיי אויס מיט גוואַלט
ביי דעם רויבער, ביי דעם שינדער.

זעט דער בוים, אַז דער בעל-שם
פירט די קינדער אויסבאַהאַלטן,
וואָס ער שטענדיק טוט ביינאַנד
מיט אַ פויערל אָן אַלטן.

ס'איז וואָסיל — זיין גוטער פריינט,
וואָס קאָן שווערן פאַר אָן עמוד,
אַז אין שבחים צום בעל-שם
אויכעט אים דערמאָנט מען תמיד.

ס'איז וואָסיל, וואָס האָט געקענט
אונדזער אַלף-בית אינגאַנצן
און געקענט, ווי דער בעל-שם,
אויך די שפראַך פֿון אַלע פלאַנצן.

רופט מען זיי אין פאַלק דערפאַר:
אי „אַלזעער“, אי „אַלוויסער“...
גראַז און בוים זיי ראַפּאַרטירט,
ווי מען ראַפּאַרטירט אַ קייסער.

און שוין תמיד ווייסן זיי,
ווי דער שונא איז פאַראַנען,
לאַזן זיי זיך גיין אין וואַלד —
אויך דער וואַלד צו זיי טוט שפּאַנען,

און באַהאַלט זיי, ווען אין אים
יאַווען זיך כסדר ביידע.
אויף די קני ביי זיי אַ קינד —
וויגן עס די ביידע זיידעס...

און אַ ציגל מיט אַ הירש
מיט די שיינע, גוטע אויגן,
בענען זיך צו זיי שאַ-שטיל,
טראַגנדיק דעם רעגנבויגן

אויף די צאַרטע הערנערלעך,
און אין מויל — דאָס פייכטע צינגל,
וואָס מיט אים אַ לעק טאָן ס'קינד
וויל דאָס הירשל. און דאָס ציגל...

נאָר דער וואַלד פון טאָג צו טאָג
וויאַנעט, ווערט אַלץ מער געבויגן,
זינט געזען ר'האַט דעם בעל-שם
מיט פאַרוויינטע אויגן.

עס טרעפט, פאַרזאַמט זיך האָט וואַסיל
אין אַ וויכטיק, גרויס סליחות.
אין וואַלד אַליין זיצט דער בעל-שם
אין אַ שעה פון גיין צו סליחות.

אים דאַכט, די ביימער רירן זיך
מחנותווייזן, אין שטומע רייען.
ס'איז ריין פון יידן יעדע שול —
סליחות זאָגן ביימער גייען.

אַזוי איין רגע דער בעל-שם
האַט אַ טראַכט געטאָן, נאָר באַלד ער
זיך זאָגט, אַז קלערנדיק אַזוי,
איז מגייר גאָר דעם וואַלד ער...

די שווערע שטילקייט ברעכט דעם מוח.
האַ? ווער גייט? אַ בער דערנענט זיך,
און גלייך צו אים ער שפּאַנט, בלייבט שטיין,
בעריש-פּראַסט מיט אים באַקענט זיך:

ער איז נבוכדנצר, ער,
וואָס אַ בער זיין איז פאַרשאַלטן...
ער ווייסט, דאָ קען מען טאָן אַ פרעס,
און ס'האַט היינט אים אָפּגעגאַלטן.

בלויז האַניק ז'נישט גענוג פאַר אים —
ר'איז אַ מענטש בצורת בער נאַר.
איז האַלט פון בשר, דגים ער —
פונקט ווי יידן... נישט פון בערלעך!

ר'האַט היינט אַ בייכיק - פעטן דייטש
אויפגעעסן מיט די ביינער.
נאַר יידן עסן היט ער זיך —
תשובה טוט ער, גיט פאַרשטיין ער.

דערביי אַ לעק, אַ שמעק ער טוט
צום בעל-שמס אי קני, אי קליידער...
אים אויפן אַרט האַט דער בעל-שם
פעסט דערלאַנגט אַ זעץ נאָך איידער

באַוויזן ר'האַט די שאַרפע ציין...
נעמט דער בער הויך ריטשן, ברומען.
דאָ ט'אויפגעכאַפט זיך דער בעל-שם,
שפייט אויס זיבן מאָל — געקומען

צו חלום אים דער רשע גאַר
אַזש פון בבלס אַלטע צייטן...
ער קוקט זיך אום: דער וואַלד איז וואַלד.
שאַ! ער הערט אַ פייף פון ווייטן.

עס איז וואַסיל... אַט ער דערשיינט —
זעסט זיין פנים ס'הייליק-מידע,
עס לעשט זיך אויס און ווידער לויכט,
ווי דאָס כישוף-ליכט, וואָס פליט דאָ

אין וואָלד אַרום אין זומער־נעכט...
ס'קוקט בעל־שם און פרעגט וואַסילן:
„פאַרוואָס גראַד איך זאַל זיין בעל־שם,
נ'דו — וואַסיל, ז'געווען גאָטס ווילן?“

אים דאַכט, ער זאָגט, אַ בייט זיך טאַן,
וואַלט געווען אַ גרויסער יושר,
און ווען נאָך בעסער גראַד, ווי איצט,
איז פאַר דעם אַ שעת־הכושר?

זאַל פרווון זיין בעל־שם וואַסיל,
ער, בעל־שם, וואַסיל זיין וועט ער...
דערויף אים ענטפערט באַלד וואַסיל:
ס'וועט זיין ווייב זיין קעגן, זעט ער.

ווייל ר'איז משער זיך: ער קומט
און קלאַפט איר אַן אין שטיין אין שטילן:
„כ'פאַרבעט דיך, ווייב מיינס, אויף מיין ברית —
אויפן ברית פון דיין וואַסילן.“ —

דאָן וואַרפט זי איר מצבה אים
גלייך אין קאַפּ אַריין, זיין גוי'שן...
אַזוי זיי רעדן, ווערטלען זיך,
העכער פון די ביימער רושן.

און פלוצים פאַלט אויף זיי דער שלאָף.
די געזיכטער — הייליק־מידע,
זיי לעשן אויס זיך, נאָר צוריק
זיי פאַרוועבט דאָס ליכט, וואָס פליט דאָ

אין וואַלד אַרום אין זומער־נעכט
צעווישן גראַז און בוים־געפלעכט...

עס האָט דער בעל־שם אין זיין טאָטשקע געבראַכט
אַ קינד אונטער דאָך פון אַ קלויסטער.
דאָס קינד איז אַ יידיש — דאָס ווייסט נאָר די נאַכט,
און ס'ווייסט ביים אַלטאַר דער אַנטבלויזטער.

אַראַפּ איז ער באַלד פון זיין הייליקן אַרט,
אין האַנט מיט אַ שווערד מיט אַ בלאַנקער,
נאָר אים דער בעל־שם האָט באַגעגנט מיט וואָרט,
און ס'הערט אים דער אויסגעצאמט־שלאַנקער :

„איך זע, אונטערטעניקט עס האָט דיך דער נאַצישער אַף,
איך זע אין דיין האַנט נישט קיין פלאַנץ, נאָר כלי זין.
דאָך הייסטו גאָטס זון און אויך פרינץ און אויך גראַף —
ווי רופן, זאָג, דאָרף מען דאָס קינד, וואָס זיין שרייען

אין שאַטן אין דיינעם, אָט דאָ ביים אלטאַר,
ווהיזן כ'האַב געבראַכט עס, עס זאל זיך באַהאַלטן —
פאַר דורות פאַר אַלע באַשולדיקט דיך, האָר,
און רעכנט דיר אויס אַלע ציילעם־געוואַלטן?“

„מיין ברודער — דער נוצרי אים פלוצעם גאָר זאָגט —
פאַרטשאַדעט איך בין פון קטורת.
מיין ברודער, אויף דעם אויך מיין האַרץ אין מיר קלאָגט:
איך בלינד בין פון בלענד פון מנורות.

און מודה בין איך זיך: געלאָפּן מיט שווערד
איך בין פון אַלטאַר אין מיין הויז דיך צו טייטן
אויס קנאה, וואָס שטיל האַסט באַטראַטן די ערד.
אַז ז'האַט ניט געהערט אויך דיין שאַטן זיך שפּרייטן...

יא, דו ביסט דער ניגון פון רחמים — נישט איך!
„אַזוי גאָר? — עס האָט דער בעל שם אים דערווידערט —
איז לייג זשע דיך תיכף פאַר מיר דאָ אַנידער“ — — —

און מלקות אים שלאָגט דער בעל שם מיט די שיד.

אויף אַ באַרג שטייט אַ בוים,
שטייט ער אויסגעצויגן
זינט געזען ר'האַט דעם בעל שם
מיט צעשטראַלטע אויגן.

שפיגלען, טוקן זיך אין זיי
אַלע ווייטסטע, קלאַרסטע שטערן.
דער בעל שם — זיי טרייבט פון זיך —
נייטיק זיינען אים די טרערן,

אויפגעבליצטע אין זיין בליק
פונעם קוקן אויפן זעלבן
קדושים־וועג, ווו ער בליצשנעל
פלעגט זיך, ווי אַ שוואַלב, דורכשוועלבן,

טאַן אַ וואַרף אַראַפ אַ ברויט,
און דעם גומען אויך באַוואַסערט
ביי זיין עדה יידן, וואָס
אויף איר לייב מ'האַט שטיין געפלאַסטערט.

דער בעל שם — ער שפּרייט זיך אויס
אויפן וועג מיט אַלע גלידער,
און דעם שטיין, דעם שותף צום
גאַנצן פיין, קושט הייס און ווידער,

לעבן אים שוין שטייט וואַסיל,
דער בעל שם גלייך ווי משיחן
האַט אין אים דערזען און זאַגט:
„נו, וואַסיל, מיר אויס שליחים

זיינען שוין... צוריק, אהין —
דארף מען זיך באצייטנס גרייטן...
אפשר וואלסט פאר יענער וועלט
אנגעריסן א פאר קווייטן?"

„כ'האב שוין אלץ" — אים זאגט וואסיל.
דער בעל שם מיט ליכטיק פנים
טוט דעם פארעך־מאנטל אן,
וואס פון שטאף פון דער לבנה.

צי פון הוילער לופט באשטייט,
און דערצו מיט זיבצן לעכער,
דאך געווארן דער בעל שם
איז אין אים ווי עפעס העכער.

פאלט אראפ אויף בארג פאר אים
צו די פיס א פייער־וואגן.
שמייכלט דער בעל שם: אים שיקט
יענע בעלי דמיון טראגן,

וואס פון דימענטן ביי זיי
סיי די אקסן, סיי די רעדער...
ער וועט בעסער גיין צופוס
מיט די פעלדער, מיט די סעדער.

שטויבן זיך אין שטויב פון טריט
פונעם מענטש און וואלף און האזן,
זיין דער שליח־ציבור אויך
פון די תפילות ביי די גראָן.

ווידער בענטשן סיי דעם בוים,
סיי די בערג און סיי די טאלן,
און דעם ברונעם און דעם טייך,
גלייך מ'האט ערשט זיי אנגעמאלן.

שיקן טיף אין זיי זיין זיפץ —
אינעם מורמל פון די וועלן
אייביק זאל פאַרחתמעט זיין,
און אויך ווי אַ ניגון קוועלן...

נאַר דערביי — טראַכט דער בעל שם —
רױזעט איניינעם מיט וואַסילן
אויך אַן אַרבעט טאָן אין וועג,
לאַזן אינעם גאַנג די מילן,

וואָס די פליגל זייערע
דרייען זיך פון ווינט, נאַר מענער
פעלן, עס זאל ווערן מעל
פון די אַפגעמאַלטע קערנער.

און ער האָט אויך דעם באַגער:
אין אַ פעלץ פון ציגן־פעלן
זיך פאַרקליידן און אזוי
פאַרו פאַסטעך זיך פאַרשטעלן,

וואָס די ביינדעלעך ער זוכט
פונעם שעפעלע פאַרצוקטן — — —
טאָן די שטערן אויך אַ וויש
מיט זיין בליק אין רוים פאַרקוקטן.

ווי אויף פסח דאָס געשיר
פייעריק מע שייערט, רייניקט...
שלאָפן אין אַ סטויג פון היי,
און ווען דאָס אליין איז ווייניק —

האַרכן דעם געזאַנג פון פרעש,
פון די טשערעדעס דאָס מעקן.
גיין און זיך נישט מתיר זיין
אַפצוברעכן פאַר אַ שטעקן

נישט די דארסטע צווייג פון בוים,
נישט פון אַטשערעד אַ טראַשטשע,
און וועט טענהן צו די פיס:
„איר קאַנט גיין אליין, נישקאַשע!“

און פאַוואַלינקע אַזוי
יענע וועלט צוריק דערגרייכן...
„נישט אַזוי, וואַסיל? נו, זאַג!“
„יעדער גרייכט צו יענע הייכן —

ענטפערט אים וואַסיל — נאָר כ'מיין;
ווייל צום צווייטן מאָל באַשערט אונדז
זיך צעשיידן מיט דער ערד —
אַן אַ ביסל י"ש די ערד אונדז,

דאַכט מיר, נישט אַפלאַזן וועט...“
און פון זאַק ציט באַלד אַרויס ער;
פלאַש, אַ כזית לעקעך אויך
מיט אַ פּיצנינקעלע כוסה,

לאַנגזאַם גיסט, די טראַפנס ציילט...
פּלוצעם: „וויי, אַ, הייליקע מוטער!“ —
גיט ער אַ געשריי. דערזען
האַט אין ווייסן בראַנפן בלוט ער...

דער בעל שם דעם קעלשיק האַלט,
קוקט און טוט זיך אַזש אַ וואַקל,
נאָר ניט פאַלט. פונסניי ער קוקט,
און דעם בלוטיקן סך הכל,

וואַס זיך נאָך פון פרעה'ן ציט,
זעט אין בעכערל באַשיימפער.
„ניין!“ — ר'האַט הויך צעשריגן זיך,
גלייך מיט עמעצן זיך אַמפערט,

קוקנדיק גלייך אין דער זון —
„ניין, ס'האט שוין גענוג געפלאָסן!“
און פון קעלשיקל דאָס בלוט
ער מיט גאַנצער קראַפט צעגאַסן

האַט אין רוים און זיך צעוויינט,
בעטנדיק ביים בלוט מחילה...
פילט וואַסיל אים ווידער אָן
ס'כוסהלע — די ליפן תפלה'ן.

ס'לויכט די משקה לויטער, קלאַר,
פינקלט, ווי בורשטין ווי ריינער.
קוקט דער וואַלד, נאָר זעט ניט מער
קיינעם — ער געבליבן איינער!

אי בעל שם, אי זיין וואַסיל —
אומגעריכט פאַרשווינדן ביידע,
דאָך מע הערט, מיט זיי באַגאַנד
שרייט די גאַנצע קדושים־עדה:

„פאַרן תיקון פון דער וועלט,
פאַרן אויסהיילן איר זאַמען!..“
און דער וואַלד פון ברעג צו ברעג,
ענטפערט אָפּ צעפלאַטערט: אמן!

II

ליד און פסטאלם אויף נארג

1925 — 1924

מיינע רייד צו דער שיקסע

גוג'מגוגיש-גרויסע,

אינעם שליאך פארפלאַנצטע שיקסע

מיט די רויטע באַקן —

דו האַסט אויסגעקנעטן דאָ

דעם לעקעך-שטראַז צווישן זאַנגען?

זע, ווי שיין, ווי געל, ווי הויך

ער איז דיר אויפגעגאַנגען!

הין און הער צוויי רייען ביימער

לויפן נעבן אים פון ביידע זייטן.

וואַקסן קליין אומישנע.

שרומפן איין זיך פאַר די הויכע ווייטן.

שיכורע פון ליבע,

שמעקן זיי זיין ריח — האַניק-זיסן,

חלומען מיט דיר צוזאַמען

פון אַ הייליקער סעודה, פון געניסן,

פון אַן ערדיש-גרויסער שמחה,

פון פאַרנעמענע לייטן...

קוק, די אורחים דיינע

דאַרט אויף האַריזאָנט שוין פליען, רייטן —

אַט די הימל-יונגען, וואָס זיי קומען

זיך אין טעכטער פון דער ערד פאַרליבן.

ווי אין מיינע ספרים, שיקסע,
שטייט מיט אותיות געשריבן.

זאל איך אויך אראפגיין פון מיין רייט-צוג
מיין שטיק לעקעך מיר אפברעכן?
— נעם, בארעכן!

האסט געקלערט אמאל, וואס רייך איז?
אט דער גילדענער וועג-שטויב —
שטויב פון בילד פון דיינעם?

הויב־זשע פון זיין ארט דעם שליאך
און לייג אים דיר אויף פלייצעס.
טראג אים גלייך ארויף אין מזרח,
שטעל א דארט אריין אים,
ווי א הייליקן פארמעט אין אן ארון.
— נו, און טרוימען מעג מען דען?
דאס פרעג שוין זיי, די קינדער־יארן...

... אין א פויערישן וואגן אלטע יידן,
נאכט און איך געפארן...
שרעקנדיק זיך פאר דער שווארצער ערד
מיט אירע הפקר־הענגענדיקע ברעטל־געטער,
בין געזעסן צוגעטוליעט
צו די ווארעמע שויסן פון די פעטערס.

און געהערט דאס טריפן פון די האריקע ליפן
אלע שפעטע מעריב־ווערטער,
ווי אן אונט־רעגנדל אין פעלד, וואס טיט־זיך זיפן
טראפן נאך א טראפן,
בלינד און עלנט טאפנדיק די פינצטער.

אַט די הייליקייט פאַרנעם איך אויך
אין גערויש פון זאַנג דער דינסטער
איצט, ווען אַוונט לייגט דעם צלם
הין און הער אויף דיינע פעלדער...

און איך מעלד דיר:
— ס'איז אַ קדושה־סוד פאַראַנגען,
וואָס איז העכער פון געניסן!

זע, אַט ליגט ער דיר צופוסן
מיט זיין גרינלעך־שוואַרצן —
וועלדער־שמעקנדיקן — פליגל־טויער,
וואָס זיין קאַפּ שפאַרט אָן אין יענעם
רייטן שקיעה־טרויער.

נאָר ווער ביסטו —
דאַרט אין וועג פאַרפלאַנצטע שיקסע
מיט די רויטע באַקן,
וואָס צו דיר כ'טו רעדן
איבער פעלדערס האַלדז און נאָקן?

ביסט אי שיקסע ערד, אי סתם אַ שיקסע
און אי ביידע.
כ'רעד צו דיר אי יידיש און אי גויאיש,
ווי מיין שפּאַלער זיידע...

אָוונט אין די בערג

די בערג מיט באַרג זיך שטאַפן און זיך מערן...
עס פליט אַראָפּ אויף זיינע ביסיק־פּיס אַ שטערן
און פיקט מיט שנאַבעלע אין זייער נאַקן.

געענדיקט — איז אַן אַנדערער געקומען האַקן
און אויך געפיקט, אויך אות נאָך אות געקליבן
די משה־שריפט, וואָס איז געשריבן

אויף אַלע בערג — גאַטס נישט צעבראַכענע לוחות...

מיינע רייד צו דער קו

אָוונט־פּלאַכע קו,

וואָס כ'האַב אין אָוונט דאָ אויף די הויכן
מיט צוויי שיקסלעך דיך באַגעגנט —
אַפגעמאַלן אין דער זעלבער פאַרב פון הימל,
וואָס פאַרנאַכטיש־גראַ — אַט רעגנט!

מיט געדיכטן, טונקלען וואַלד פון ביידע זייטן
אויפן שמאַלן, וואַלקן־הויכן, ווייסן שליאַך דעם צאַרטן —
גלייך דער הימל דיך אַראַפגעשטעלט דאָ וואַרטן...

ביסטו נביא־דורשט צו לעשן אַנגעגרייט דאָ?
איז פאַר דעם באַשטימט דיין פרומע מילך?

וויל איך —

שטאַמסטו פון די וואַלקן־טשערעדעס,
וואָס פאַשען זיך אין הימלס בלאַע גראַזן,
אַדער גאַר אַ לעבעדיק־פאַרקערפערטע גבואה,
וואָס אויף ערד פאַרבלאַזן
האַט דער ווינט, ווען טרייבט די בערג און כמאַרעס
איינס אויף ס'אַנדרע מיט די שוואַרצע, ווייסע קאַמען...

אַדער — אפשר האַט פאַסירט, אַז זאַלסט פאַרזאַמען,
און מיט דיינע שיקסלעך אַט דאָ זיך שפעט אַזוי פאַרטאַמען,
ווייל באַשערט איז מיר געווען אייך צו באַגעגענען?

אָוונט־פּלאַכע קו מיט פאַרב — אַט הויבט אַן רעגענען!
כ'זעץ מיך קעגן דיינע פייכטע, גרויסע, שוואַרצע שטערן

אין דיין שיינעם עולה תמימה־קאָפּ
און וויל דיין טרייער פּאַסטוד־פּירער ווערן.

לאַז'זשע מיך דיר פּליסטערן טשאַבאַניש־זיסלעך (*
אויף דיין קילן אויער מיינע רייד אין הייסן תהילים־טראָפּ:

ביי דער שייך פון דיינע הירטיגס באַרוועסע פּיסלעך —
געלע וואַקס־ליכט, וואָס אין זיי טיף ברענען פּלאַמען
פון דער האַרבסט־קעלט — יאַרפּע, רויטע ווינטעלעך
און ווינטן, —

וועלן מיר אין יענע דערפלעך אונטן,
וואָס מיט שוואַרצער אַרעמקייט און גאַט אויף פּויערישן
אויבן פּרום זיך גראַמען,
טרעפּן דאָרט צו דיינע דאָך־און־ווענט־צעבראַכענע־שטאַלן,
ווען דער היכל אין זיין פעטער, בלאַער ערד וועט עפענען
זיינע רויט־געשטערנטע קוואַלן,
וואָס מיט זייערע שטראַלן, ווי מיט דיטער,
אונדז אויף ליפּן שלאַגן,

און מיר וועלן —

אין דער בין־השמשות־דיקער, וואַרעם־טרויעריקער ענגעניש
פון מענטשן און פֿון חיות בלינד־פאַרפּלאַכטן,
אונטער פייער־שפּרוך און וואַסער־מורמל,
און נשמה־נאַגיקן גערויך פֿין טאַפּ מיט פּלייש
געקאַכטן, —

שטיין מיט אויפגעפּלאַמטן טויל אויף אלע שוועלן
און נבואה זאָגן ...

אינדערפּרי דאָס גאַנצע דאַרף וועט אויפּשטיין
און מיט צאַרן אין די בערג — אונדז צוריק פּאַריאַגן.

(* טשאַבאַן — פּאַסטוד

צוגעגאנגען נאענט

צוגעגאנגען נאענט
איז די וויסקייט פון דער נאכט
צו מיין אפן פענצטער,
האָב איך אויפגעכאַפּט זיך —
א פאַרבלענדוטער.

ס'איז געווען —
די לבנה האָט איר קלאַרע ברוסט
צו די בערג געגעבן,
צוגעדעקט מיט איר די גרויסע
זויגלינגען אירע...

אויפגעכאַפּט זיך אין דער נידער
האַבן אַלע טאַפּאַל-ביימער בלייכע
— די פאַרמאַכטע דאָ מאַנאַכן —
און מיט זייערע איידלע, בלאַנקע
שטאַמען,
פלאַמען
העל נאָך לייב פון פרוי, ווי קראַנקע
שאַכן.

פרום אין גראַז ביי זייערע פיס
פאַשען זיך די שטילע, ווייסע
פוייערישע הייזלעך —
פאַשען זיך און קלינגען
אין דער נאַכט אַרײַן
(לאַנג — לאַנג — לאַנג)
מיט גלאַק פון שאַף און רינדער,
נאַר ווי קליינע קינדער.

אויף די רעדער פונעם צוג

אויף די רעדער פונעם צוג
רינען
די שטראמען פון דער נאַכט.
איך בין וואך.
איך גראב מיך צום ליד פון באַגינען —
צום געזאַנג פון שחרית,
וואָס כ'האַב נאָך נישט געזונגען.
איך בין עס מכריז
ומודיע:
— וואָס באַגער אַזוי צו זינגען!

אויף די רעדער פונעם צוג
קלינגען
די שטראמען פון דער נאַכט.
— דער טאָג דערוואַכט!
דער טאָג דערוואַכט
אויף מיינע הענט,
וואָס איך האָב זיי נישט דערקענט.

דער הימל אָן אַ שטערן שוין,
אָן אַן אות
און קרוע־בלוע,
נאָר די האַריזאָנט־דיעה
דורכזיכטיק־ראָז.

שליס איך אַ בלוטיקן בונד
מיט דעם הונט —

ס'איין און איינציקע באַשעפעניש
(וואָס פאַר אַ הייליק טרעפעניש!)
אויף דעם ווילדן שטח-פעלד
איצט אין מאַרגן־קעלט,
מיטן מויל אין ריטשקע מוטנע וואָסער
(ווי ער טראַגיש־ערנסט טרינקט!)
אונטער בלאַנקער שאַרף
פון האַלב לבנה־מעסער,
וואָס אויף הפּקר־קאַפּ אויף זיינעם
ווינקט אַראַפּעט,
ווינקט ...

און ווען לבנה־האַק
וועט אין הונטס האַלדז און נאַקן
זיך וואַרפן,
פאַלן שאַרף —
וועט זי ווערן אויך די האַרף
פון מיין מאַרגן־ליד.

א האלבער טאג מיט שאף

א האלבער טאג מיט שאף.

ביים אנהייב זיי געפאשעט האבן זיך —

א ראד אין א ראד.

און דער פאסטעך מיט זיין פיפל

איז ביי זיי געווען אוודאי גאט.

נאך דערנאך, דערנאך —

פאסירט נאך עפעס שענערס האט.

ווי די כמארע, וואס איר פארב און גאנג

זי האט געביטן

לויט דעם שיינעם הארבסט־טאגס זיטן, —

שאף נאך שאף (פון ווינט מיט זון

צעשויערט און באגילדעט).

האט פאר זיך מיט חכמה,

ווי א שאך־פיגור איר ארט געבילדעט,

קלעטערנדיק איבער בארג־פעלד לאנג, פאמעלעך,

אין פארשידענע, אין מאדנע ריטמען:

וואל־שווער, שלאבעריק און קאמיש פריילעך...

א האלבער טאג אזא געווען איז זייער שאף־און לעמער־הולך.

און אצינד, ווען אונטער ערשטן שטערן

זעצן זיי אלץ פאר דאס זעלבע בלאנקען,

צייכענען מיט ווייך־שטיל טאנצנדיקע גופים

אומגעריכטע גרופעס פון געדאנקען,

אויסגעדריקטע, דאכט, בהמיש, תמיש, —

זעט מען, אז א גאנצן טאג זיי האבן פלייסיקע געשריבן

מיט די טלאעלעך א שריפט פארהוילענע —

א שעפסענעם אראמיש...

נאַכט — איז נאַכט אַט דאָ

נאַכט —

איז נאַכט אַט דאָ צווישן אַט די בערג,
אין דעם דאַרף, דעם אַרעמען,
וואָס מ'האַט עס דאָ פאַרמאַכט,
און אַוועקגעוואָרפן בלינד,
ווי אַ נישט-געזעצלעך קינד...

די לבנה לייגט זיך דאָ אַוועק
עפעס פאַפערעק.

אַלע הינט, וואָס האַווקען ביי אַ יעדער שטוב —
דאָ, אין דער מיט נאַכט פאַרשטאַפּטער טיפער גרוב —
בלייבן דעמאַלט שטיל, דערזעען די לבנה מן הסתם,
וואָס געלייגט זיך האַט מיט ברוסט אינדרויסן,
ווי אַן אמ —

אויף דער זייט זיך אַנגעבויגן —
זאָלן קומען אַלע הינט,
אַלע הונגעריקע דאַרפס-הינט און זי זויגן — — —

אַבער ביז צום סוף
זיך דערשפינט
אַט די טרויעריקע באַרג־לעגענדע,
לייג איך מיך און שטיי אויף פונעם שלאָף
זיבן מאָל
גלייך מיט אַלע אַלטע פויערים אין טאַל,

כ'זאל, ווי זיי, האלב־שלאפנדיק, האלב־וואך,
מיט די אויגן קושנדיק די נאכט,
מיטן גאנצן גוף, ווי זיי, אויך טאן א טראכט:
נאכט —
איז נאכט אט דא צעווישן אט די בערג.

פ י צ ל , ב א ר ו ע ס מ י י ד ע ל ע

אויפן טונקל-גרינעם הינטערגרונט פון אונט
בלאנקט אַ ווייסע סטאַדע גענדו,
וואָס אַ באַרוועס שיקסל טריט ביי טריט
טרייבט פאַרעקשנט צו דעם דאַרף.

פיצל, באַרוועס מיידעלע,
נעם שוין מיט
אויך דאָס ווייסע קלויסטערל אַט יענץ
אויפן טונקל-גרינעם באַרג —
אויך דאָס ווייסע קלויסטערל אַט יענץ
מיטן רונדן דעכעלע איצט גרינבלעך-ראַזע...

טוט דאָס שיקסעלע אַזוי,
מיט איר גרינער לאַזע
טרייבט איניינעם מיט די גענדו
אויך דאָס ווייסע קלויסטערל אַט יענץ
טריט ביי טריט,
טריט ביי טריט.

דאָס שיקסעלע קליין,
די לאַזע גרויס,
די גענדו — פאַרויס.
און הינטערשטעליק בלייבט
דאָס קלויסטערל בלויז.

ב ר א ש א ו ו *

די בערג
האבן מאנאסטיריש־שווארץ זיך אויסגעלאשן,
און די שטאט אין טאל צופוסנס
האט גענומען
מינען
זיך מיט אלע אירע נאכט־קאלירן,
זיך אליין פארפירן,
גיין פון זינען,
מיט א פול מויל פרייד, ווי וואסער,
ווארגן זיך און שלוכצן,
קוואקן,
ווי נ'א אטשערעד די פראשן...

טאקע
ער בכבודו ובעצמו — דער גרויס־אויגנדיקער
טורעם־זייגער (געדיקע קורארט־פרויען,
מאכט צונויף דעם שיינעם פראנט
אויף לאַק־פּאַנטאַפּל),
ער, וואס מיט זיין גאַנצער הייך
קומט קוים צו די קנאַפּל
פון די שווערע חשכותדיקע בערג־שטיקער —
מאכט זיין דופק שלאָגן ליכטיקער און גרעסער,
שפּילט אינײנעם מיט די פּידלען און די בעסער
פון די רעסטאַראַנען — און האַטעלן־זאַלן —

(* א קורארט אין די טראַנסילוואַנישע קאַרפּאַטן.

אַט די שריפה־ש־אַנגעצונדענע עלעקטרי־בוימאייל־קוואַלן.

איך אַנטלויף צו זיך,
איך אַנטלויף פון אַט דעם וואַנזין־ליכט,
פון זיין אויסגעלאַסן שאלן.

נאַר ווער נעמט זיך אונטער אויך צו ציילן
אַט די טונקעלע און ליכטיקע געשפענסטער
שטייענדיקע,
גייענדיקע
פאַר מין, אין אַ זייטיקער וואַנט,
געעפנט פענצטער?

וועל איך פרווון כאַטש דערציילן
פון דעם צירק, דעם אויפגעליילעכטן
אויפן פוסטן אַלטן מאַרק.

ווי אַ קינד ער האַט די באַקן אַנגעבלאַזן
און דעם קאַרק.
נאַר אומזיסט — ער מאַכט דעם איינדרוק
פון אַן אַפּגעהאַקטן שאַרבן...

אַט די פאַרבן,
סילועטן,
קלאַנגען
(אַלע איבער אַפּגרונט אויף אַ שטריק
אין טאַנץ געאַנגען...),
וואָס איין נאַכט זיי לעבן דאָ און שטאַרבן,
צינדן זיך און לעשן,
שווייגן,
קלינגען
מיט אַזויפיל פינצטערע און בליציק־בלאַנקע שליסלען...

דעקלאַמירן,
ריידן,
שעפטשען,
הוסטלען,
כראַקן,
הערן זייער אייגנעם עכאַ ביז באַגינען,
גייען, דאַכט, אַראַפּ פון זינען,
האַקן,
קוואַקן,
ווי נ'אַ אַטשערעד די פראַשן,
גראַבן,
קראַצן מיט די נעגל
אין דער פיעטע פונעם אויפגעבאַרגטן
ערד'נעם עגל,
וואָס ער שטייט זיך אויסגעלאַשן,
און ער דראַעט,
און ער דראַעט...

— לעולם ועד!

— לעולם ועד!

קלינגט דער טורעם־זייגער אויס אין טאַל פון שטאַט.

מיינע רייד צו דער באַבעטשקע

באַבעטשקעלע,
וואָס איך זע אין וואַלד אַריין
דיך גייען קלויבן שפענער,

מערישקע מיט ריזן-פלייס
אין דיינע מויל-צעטאַטשעטע,
קלאַרע ביינער,
דריי מאַל וועל איך נאָך די נאַכט
דיין סלעד פאַרלירן
ביז עס וועלן קרייען הענער.

אַ פאַרפלאַמטער שטערן
ביסטו דאָ אַמאַל
אין אַ גאַלדענער נאַכט אַראַפגעפאַלן,
היין און הער זיך אויסגעקוקט
זיס-תאווהדיק - קאַסאַקע,
און גענומען ברענען בערג און וועלדער,
קנייטן ליים פאַר שטיבער, שטאַלן —
ס'גאַנצע דאַרף צונויפגעטראַגן
און דערויף פאַרחושט געזעצט זיך,
ווי אַ קוואַקע
אויף די הינדלעך אירע...

האַרץ!

די בהמות דאָס צו דיר מערוקען
קרום און גלייך נאַר ווי אַ ווירע:

שירה!

שירה!

און דער גראַזן-גלאַק דער גוטער און דער שלעכטער,
וואָס ער קייקלט זיך אין גראַז דאָרט פֿאַר געלעכטער,
וויאָזוי ער האָט דאָס לשון אָפּגענומען
ביי די שעפעלעך די זאַטע
פון זיין גרינער, זיסער פּלאַפּלעריי,
וואָס וועט זיי סטייען ביז משיח וועט קומען —

ביז אין יענע טעג, ווען וועלן קוים פֿאַרשטיין,
אַז שוין יובלען-לאַנג זיי שווייגן, שטומען טאַמעוואַטע,
און זיי וועלן דעמלט בשעת גיין צום וואָסער
פירן אים אין טייך דערטרענקען,
און זיי וועלן דעמלט בשעת גיין צום וואָסער
פירן אויך זייער צונג פון שלאָף אָפּשווענקען —

ער — דער גראַזן-גלאַק דער גוטער און דער שלעכטער,
ווייסט נישט, אַז ביים סוף פון אַלע דורות,
וועלן זיי, די שאַף, פון אים גאָר האָבן
פולע מיילער רייד, געלעכטער,
און ער שלעפט זיין לאַנגע צונג גאַטספֿאַרכטיק,
ווי די קו די מילך-אייטער פּעטע,
מיינט מיט דעם נאָר דיך צו קיצלען,
באַבעטשקעלע, אין דער פּיאַטע,
ווי אין יענע צייטן נאָך ווען ביסט געווען אַ מיידל...

און די נאַקעט-לויפנדיקע טייכן,
וואָס זיי שווימען נאַזנדיק:
אי בחור-שטאַרק, אי בתולה-איידל,
און מען זעט נישט וואָס זיי זענען, —
הויבן אויף פון צייט צו צייט די פּיס די לאַנגע,
ברעכן איין זיי, ווי אַ בויגן,

און אנטפלעקנדיק אזוי נאָר דיר זייער מין, —
גלייכן אויס צוריק די קני,
ווען מיט רעש דערלאַנגען שנעל אַ פליאַסק
אין אייגענעם בליענדיקן פלייש
און ווייטער ווילד־געפלוֹיגן...

און די הויך־און־שווער —
מיט צוועלף העלדן־שבטים־מעוברתדיקע בערג,
אויף וועלכע דו קלעטערסט,
און געאייליקער פון יעגער־הינט,
וואָס לויפן צו פאַרצוקן,
שאַרסט דאָרט צווישן ביימער, בלעטערסט,
טוען עפענען נאָר צוליב דיין אַלטן מויל,
וואָס וויל נאָר תמיד שפעטן,
זייערע פינצטערע בייכער־טויערן
און צו מזל,
צום תרפ"ט אלפֿימדיקן מאָל,
שוין ווידער דיר אַ מיזל־איניקל געבוירן...

און פאַרגעלטע קלאַג־הברות צוויי: אָ! אָ!
פון דעם וואַלד־העקער, וואָס ברעכט מיט אַט דער
קוקווייקע־שטים די דעמבעס און די טאַנען, —
לעשטשען זיך צו דיר און שלייערן
דיך נאָ פאַרביק יום־טוב־טיכל אויס
פון פראַשן דאַרע, פוילע, טויטע
הונדערטער שוין יאָרן,
נאָר מיט אייגלעך אָפענע און רויטע
פון דעם בלוט, וואָס וואַלד פאַרגאַסן
האַט מיט זיינע ווילדע הערנער,
עקדישן און חיות רעות ביז די פרומע בערן,
וואָס זיי לעקן קינדיש־הונגעריק דעם האַניק
פון לבנה מיט די שטערן.

און דיין הונט,
וואָס שלעפט זיך פּוסט און פּאַס נאָך דיר,
ווייל ס'איז אזוי דיין ווילן,
אין זיין חכמ־קאַפּ דו פּלאַנטערסט,
רייסט און קניפּסט דאָרט יענע רויס־און אַפּגרונט־קולות,
וואָס זיי בילן!

זיינע פּיס —

דיר וויוואַט־שפּילנדיקע שטעקעלעך
אויף הויכער פּויק פּון ערד — האַלב שאַף, האַלב טיגער —
וואָס איר פעל איז אַפּגעשונדן
פּון דעם ריז דעם נישט געשטויגענעם.
דעם ביי דיר אין מולטער־מיילעכל
פאַרוויגטן זיגער...

און זיין עק —

אַ פּלוידערזאַק פּון לשון־הרע
פּריילעכן און נבול־פה,
וואָס בליט פּון אייביק שפּילן,
ווייזן דיר און זיך אליין צוריק
זיין מעשה־כלב ליגן אויפן רוקן —
שפּיגלען זיך אין בלויזען רויס,
זיך וואַרעמען דעם בויך און פּלוצים
ווילד מיט ווייטע חיה־בליקן אויפשטיין,
זוכן, נישטערן גענדעט,
צי פאַרשטאַנדיק שטיין און קוקן
דער בהמה גלייך אין אירע
שטום צו גאַט מערוקענדיקע אויגן,
ווען עס קומט אויף איר דער ברהאי —
פּיס און קאַפּ פּון פּלאַם און סאַמעט.

אַדער —

(כאַטש ער איז שוין אין אַ יענער

שוועבלת־תכלתדיקער שעה
מיד, פאַרבלענדוט און שלעפּעריק,
ווי ס'פּאַסט פאַר אים, דעם „דאַרפֿס־מלמד“
זיין אַ מבין און באַמערקן, ווי דער פּאַסטעך
טרעפט דאָס פּרויענצימער־קינד ביים קלויבן
האַלץ צי יאַגדעס און ער טוט זי אונטערטענען,
פאַרגעוואַלטן.

און אויך אַנדערע כל־המינים
פאַרן זיך, באַהעפטן, טרעטן, שטויבן,
שיילן זיך און שפּאַלטן...

און דו גנבסט,
בייסט נאָך אָפּ פון זון־בוים צניעות־פורפור,
אַז דיין בעקל־הייטעלע זאָל יאַקבע שעמעוודיק זיך רויטלען
פון אַזויפיל בקיאות אין קידושין
פון דיין הונט — דער בייזער חקרן —
אי חניפהניק, אי טענצער
אומעטום דאַרט, וווּ אַ „ער“ דערגרייכט אַ „זי“
אין ראַנגל־שפּיל, אין בלוט, אין ליפּן־טוי
פון ריזן דרוין־קושן...

אַבער וואָס באַדייט,
באַדייט? —
אויף די בערג פאַרגייענדיק מיט הונט
וואַלד־טיף,
וואַלד־ווייט —
דרייסטו פּלוצים אויס צו אים דיין לאַנג־פאַרדאַרטע
פנים־פעטשעריצע,
אין די שמאַלע אייגלעך־שפּאַלטן
צינדן אַן זיך בליצן —

אַ געוויטער!
 און זיי שמייסן אָפּ די חיה,
 ווי מיט פייעריקע ריטער —
 בייזע שטעקענעס,
 וואָס קייקלען זיך פון באַרג אין טאַל
 נאָכן יאָגנדיקן הונט,
 וואָס לויפט צום דאָרף און יאַמערט אויף אַ קול
 ביז צו מיר, צו מיר,
 פאַרקריכט אויף ד'אַקסלען מיינע
 מיט די פעדערשטע צוויי לאַפעס
 און פון קנויל געדערים זיינע
 לאַזט אַרויס אַ האַווקע,
 וואָס פאַרברענט מיין מויל
 און ס'הויבט אָן שרייען:
 — נפקה!..

פון דער טיף פון אַוונט־נעפל
 ביז צו דיר
 אין סאַמע נאַכט פון וואַלד־טומאַנען,
 וווּ מיט קלוגשאַפט ביסט פאַראַנען,
 זעט מען, ווי אַ בליץ, וואָס וויל דעם רוים צעשניידן,
 ס'ליכט פון דיינע פיס, וואָס טוען אַ בליאַסק
 און ווידער אונדז אויסמיידן...

לאַנג
 אין רעגן־גאַס מיר גראַבן זיך און גראַבן
 ביי דער שיין פון דיינע בלאַנקע

פּיילן־וואַרפּונדיקע פּיעטעס —
אַט, אַט וועט עס
זיך פאַר אונדז אַנטפלעקן...

וואָס איז דאָ צו קלערן?
וואָס איז דאָ צו קלערן?
ס'איז געגאַן אין וואַלד
דאָס באַבעטשקעלע
צוריק אַ מיידל ווערן.

וואָס איז דאָ צו קלערן?
וואָס איז דאָ צו קלערן?
נאַקעט טאַנצט אין וואַלד
דאָס באַבעטשקעלע,
ווייל זי ווערט ביינאַכט
צוריק אַ שטערן.

וואָס איז דאָ צו קלערן?
וואָס איז דאָ צו קלערן?
אינעם שטערן־קאַראַהאַד —
דאָס באַבעטשקעלע
איז די יינגסטע ווידער,
האַט די שענסטע גלידער
אינעם שטערן־מיידלעך־ראַד.

וואָס איז דאָ צו קלערן?
וואָס איז דאָ צו קלערן?
פאַרטיק שוין די זיבן רינגען,
און אַרום, אַרום מיר קומען —
איך מיט הונט, מיט וואַלף מיט
אַלע חיות ביז די בערן

און מיר וואָיען און מיר ברומען,
ברעכן מיט די ציין דעם ראָד פון זינגען —
ס'שיינע באַבעטשקעלע צו באַצווינגען.

וואָס איז דאָ צו קלערן?
וואָס איז דאָ צו קלערן?
אין איין אויגנבליק דאָס באַבעטשקעלע
טוט צוריק אַ באַבעטשקעלע ווערן —
אַ האַלעוועשקע...
שטערנדלעך נאָך פאָכן מיט די פליגלעך,
און זי מעלקט אין טויזנט קריגלעך
מילך
פון דער מילך־סטעזשקע...

וואָס איז דאָ צו קלערן?
וואָס איז דאָ צו קלערן?
מאָרגן נאָך גאַנצפרי וועל איך דאָ האַבן
שוין צו טרינקען און צו עסן
פון איר האַנט.
גאַרנישט וועל געדענקען —
כ'וועל פאַרגעסן...

א י נ ה א ל ט

11

צו מיינע אַרויסגעבער

I

ליד און באַלאַדע אויף די קאַרפּאַטן

1964 — 1963

19

אין צוג פאַרטאָג

20

כ'באַגריס אייך קאַרפּאַטן!

21

י אַ ר ע מ ט ש ע

22

אויף מיין געלעגער

23

דער אויפבלייך

24

צוויי שפיגלען

25

דאָס ליד וועגן צווערג

26

די שטילקייט-פעסטונג

27

דער שפרונג צום שפיץ באַרג

28

אין געדיכטעניש פון וואַלד

30

מיין באַלעבאַסטע און איר קו

31

אויף גאַנעק פון איר הייזל

32

אין אַ זומער-נאַכט אַ רעגן

34

דאָס געזאַנג פון דער טשערעדע

36

אין יעדן סטויג היי אין יעדן סטויג שטרוי

38

פאַראַן דאָ אַ באַרג

39	שטאק חושך
40	מ י ר ד א כ ט
41	די גרויזאמע זעאונג
42	דער "מארטער-שאסיי"
44	ש א ט נ ס
45	"קאטערינע, מאלאדיצע"
46	דאס ליד פון דער בארוועסער וועשערן און איר פראלניק
48	א ק ו א ר ע ל
49	ב א ר ג - ס י מ פ א נ י ע
51	צווישן קאסעו און קיטעו

II

ליד און פסאלם אויף בארג

1925 — 1924

69	מיינע רייד צו דער שיקסע
72	אונט אין די בערג
73	מיינע רייד צו דער קו
75	צוגעגאנגען גאענט
76	אויף די רעדער פונעם צוג
78	א האלבער טאג מיט שאף
79	גאכט — איז גאכט אט דא
81	פ י צ ע ל, ב א ר ו ע ס מ י י ד ע ל ע
82	ב ר א ש א וו
85	מיינע רייד צו דער באבעטשקע

